

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet

E 10:6

Gäller från 2018-07-01

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet

E 10:6

Detta försäkringsvillkor utgör en del av försäkringsavtalet mellan *försäkringstagaren* och Moderna Försäkringar, i fortsättningen kallat Moderna.

Försäkringens omfattning framgår av försäkringsavtalet som består av

- *försäkringsbrev* eller försäkringsbevis med specifikationer och eventuella särskilda villkor
- detta villkor samt Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner-Förklaringar, AB-DF
- Försäkringsavtalslagen
- övrig svensk rätt.

Försäkringsbrevet eller försäkringsbeviset med specifikationer och åsatta försäkringsvillkor gäller före dispositiva lagregler. Innehåller de olika delarna av försäkringsavtalet motstridiga bestämmelser gäller tolkningsföreträde i den ordning som anges ovan, dock alltid så att särskilda regler har företräde framför generella.

Samtliga villkor är indelade efter ett gemensamt system, vilket medför att numreringen inte alltid är löpande.

Kursiv stil anger när ord, uttryck eller begrepp finns förklarade i kapitel Definitioner-Förklaringar i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner-Förklaringar AB-DF.

Vid beräkning av självrisk uttryckt i *prisbasbelopp* avrundas självrisken nedåt till närmaste 100-tal kronor. Andra belopp uttryckt i *prisbasbelopp* avrundas uppåt till närmaste 100-tal kronor.

Allriskförsäkring för Företag och Fastighet 10:6	2
Egendomsförsäkring	4
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	4
2. När försäkringen gäller	4
3. Var försäkringen gäller	4
4. Försäkrat intresse	5
6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp	5
7. Vad försäkringen gäller för	7
7.1 Brandförsäkring	7
7.2 Vattenskadeförsäkring	9
7.3 Inbrottsförsäkring	9
7.4 Rånförsäkring	12
7.5 Glasförsäkring	12
7.6 Transportförsäkring	13
7.7 Hyrd lokal	13
7.8 Naturskadeförsäkring	13
7.9 Allriskförsäkring	14
7.10 Maskinförsäkring	15
10. Röjningskostnad	16
21. Skadevärderingsregler	17
22. Ersättningsregler	24
23. Självrisk	26

38. Säkerhetsföreskrifter	26
Avbrottsförsäkring	36
1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet	36
2. När försäkringen gäller	36
3. Var försäkringen gäller	36
4. Försäkrat intresse	36
6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	36
7. Vad försäkringen gäller för	37
7.1 På försäkringsstället	37
7.2 På annan plats	38
7.3 Undantag	38
21. Skadevärderingsregler	39
22. Ersättningsregler	39
23. Karens och karenstid	41
38. Säkerhetsföreskrifter	41
Hyresförlustförsäkring	42
1. Vem försäkringen gäller för	42
2. När försäkringen gäller	42
3. Var försäkringen gäller	42
4. Försäkrat intresse	42
6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning	42
7. Vad försäkringen gäller för	43
7.1 På försäkringsstället	43
7.2 På annan plats	43
7.3 Uppsägning i förtid	43
7.4 Undantag	43
21. Skadevärderingsregler	44
22. Ersättningsregler	44
23. Självrisk	45
38. Säkerhetsföreskrifter	45

Egendomsförsäkring

Egendomsförsäkring ingår om detta anges i *försäkringsbrevet*.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

1.1 Försäkringstagaren och försäkrad som är angiven i försäkringsbrevet

Försäkringen avser i *försäkringsbrevet* angiven verksamhet och gäller för *försäkringstagaren* och annan *försäkrad* som är angiven i *försäkringsbrevet*, såsom ägare av försäkrad egendom.

1.2 Annan ägare

Försäkringen gäller även för annan ägare av egendom som är försäkrad enligt punkt 6 och tillhör *försäkringstagarens* eller försäkrads, enligt punkt 1.1,

- kund
- *arbetstagare*.

Dessutom gäller försäkringen för annan ägare av egendom som är försäkrad enligt punkt 6 och som *försäkringstagaren* eller försäkrad enligt punkt 1.1

- köpt enligt avbetalningskontrakt
- disponerar enligt leasingkontrakt, hyrt eller lånat
- har mottagit i kommission.

För annan ägare enligt punkt 1.2, gäller försäkringen dock endast i den mån ägaren inte har rätt till ersättning genom egen försäkring och under förutsättning att *försäkringstagaren* eller *försäkrad* enligt punkt 1.1

- enligt lag eller i skriftligt avtal med ägaren är skyldig att ersätta skada på egendomen, eller
- i skriftligt avtal med ägaren åtagit sig att försäkra egendomen.

För *arbetstagares egendom* krävs inte ansvar enligt lag eller avtal enligt föregående stycke.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar under den tid försäkringen är i kraft (*försäkringstiden*).

3. Var försäkringen gäller

Försäkringen gäller för skada som inträffar inom Norden om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för försäkrad egendom inom *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

3.2 På annan plats

Försäkringen gäller för egendom, som är försäkrad i enlighet med punkt 6, på *tillfällig förvaringsplats** inom Norden, dock med begränsningar enligt nedan.

Högsta ersättning är gällande försäkringsbelopp, dock högst 500 000 SEK gemensamt för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnader samt *räddningskostnader* och röjningskostnader. Vad gäller *stöldbegärlig egendom* – se dock punkt 3.2.2.

*Med tillfällig förvaringsplats avses plats inom Norden som *försäkrad* tillfälligt nyttjar, dock högst i 12 månader.

Med tillfällig förvaringsplats avses inte

- plats som *den försäkrade* stadigvarande innehar, disponerar eller nyttjar
- plats där *den försäkrade* stadigvarande förvarar egendom, till exempel hos kund, leverantör, legotillverkare, lagerföretag eller liknande, eller stadigvarande i bostad.

3.2.1 Undantag

På annan plats än på angivet *försäkringsställe* gäller försäkringen inte för egendom

- som den försäkrade yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut, när den är utleasad eller under uthyrning
- inom *arbetsområde*
- bestående av *pengar och värdehandlingar*, annat än vid rån enligt punkterna 3.2.2.2 och 7.4
- bestående av *arbetstagares egendom*
- under transport, annat än vad som framgår av punkt 7.6

3.2.2 Särskilda bestämmelser vid rån och inbrott/utbrott

3.2.2.1 Inbrott/Stöld

Vid stöld av försäkrad egendom på annan plats än på angivet *försäkringsställe* gäller försäkringen endast om stölden skett genom inbrott/utbrott i *lokal* som uppfyller *skyddsklass* 1.

Vid stöld i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad, gäller försäkringen endast om stölden skett genom inbrott i bostad vars ytterdörrar är låsta och öppningsbara fönster är stängda och inifrån reglade.

Om säkerhetsföreskrift inte är uppfylld gäller huvudregeln, se punkt 38.

Högsta ersättning

Vid skadegörelse på eller stöld av *varor* och *kunders egendom* bestående av *stöldbegärlig egendom* är högsta ersättning per skadetillfälle, gällande försäkringsbelopp, dock högst 50 000 SEK gemensamt för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnader samt *räddningskostnader* och röjningskostnader.

3.2.2.2 Rån

Vid *rån* på annan plats än på angivet *försäkringsställe* gäller försäkringen för medförd försäkrad egendom vid *rån* som skett i samband med *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* tjänsteutövning. Se punkt 7.4.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar lagligt intresse och endast sådan skada som består i att egendomens värde minskat eller gått förlorat. Försäkringen gäller därmed till exempel inte för kostnad eller förlust som beror på att egendomen inte kan användas under viss tid eller på beräknat sätt, eller för kostnad eller förlust genom avbrott i verksamheten.

6. Försäkrad egendom och försäkringsbelopp

6.1 Försäkrad egendom

Försäkringen omfattar egendom som anges i *försäkringsbrevet* med *objekttyp* eller på annat sätt.

6.1.1 Undantagen egendom

Försäkringen omfattar nedan angiven egendom endast om denna särskilt anges i *försäkringsbrevet*

- egendom utomhus
- container utomhus samt egendom förvarad i denna
- *trafikförsäkringspliktiga motordrivna fordon* och släpfordon till sådana
- avmonterad fordonsdel (till exempel sommar- eller vinterdäck) och annan normal fordonsutrustning till *trafikförsäkringspliktigt motordrivet fordon* och släpfordon till sådana, då fordonsdelen eller utrustningen och fordonet har samma ägare
- luftfartyg, svävare, hydrokopter, segel- eller maskindrivna skepp och båtar, timmersläp, kassuner, pontoner, pontonkranar, mudderverk, undervattensfarkoster och annan egendom som används på och under vatten
- byggnadsverk under bogsering till sjöss
- satelliter, rymdfarkoster och annan egendom som används i rymden, uppskjutningsfordon, uppskjutningsramper och all annan utrustning hörande till dessa
- mobilkranar, tornsvängkranar, gräv-, schakt-, väg- och pålningsmaskiner
- sådana delar av maskinfundament, byggnadsgrund eller grundmur som ligger lägre än såväl lägsta källargolv som angränsande jord- eller vattenyta
- egendom som *försäkrad* yrkesmässigt hyr ut eller leasar ut, när den är utleasad eller under uthyrning
- *värmekulvert* som är längre än 20 meter
- utanför *byggnad* och ovan mark belägna pipelines och ledningssystem samt utrustning hörande till dessa
- *vindkraftverk*, *värmeverk* och *vattenkraftverk* för kommersiellt bruk om sådan verksamhet är *försäkrads* huvudsakliga verksamhet. Utrustning som hör till sådant verk omfattas inte heller
- produktiv skog och skogsmark
- brunn och vattentäkt
- egendom på *arbetsområde*
- levande djur
- växande gröda, växter och växtkulturer som inte hänförs till *trädgård*, *tomt* och *markanläggning*
- båthus, brygga, badhytt, kallbadhus, växthus, plasthall, tält, tillfälligt hus, till exempel barack eller liknande, samt egendom däri
- *varor* och *kunders egendom* bestående av *stöldbegärlig egendom* utöver vad som anges i punkt 6.2.1 Fribelopp. *Stöldbegärlig egendom* omfattas dock i den mån det framgår i *försäkringsbrevet*.

6.2 Försäkringsbelopp - Högsta ersättning

Försäkringen gäller med de försäkringsbelopp som anges i *försäkringsbrevet* för varje slag av egendom. Vid *fullvärdesförsäkring* avseende *byggnad* anges fullvärde.

För *byggnad* gäller *helvärdesförsäkring*, *fullvärdesförsäkring* eller *förstariskförsäkring*.

För *maskinerier* och *varor* gäller *helvärdesförsäkring*.

För övriga *objekttyper* gäller *förstariskförsäkring*.

För fastställande av försäkringsbelopp samt *underförsäkring*, se punkt 22.2.

Flytande försäkring

Försäkringen gäller som *flytande försäkring* för helvärdesförsäkrad egendom inom i *försäkringsbrevet* angivna *försäkringsställen* och *förvaringsplatser*, dock endast för egendom i *byggnad*.

Flytande försäkring innebär att försäkringsbeloppet utgör sammanlagda försäkringsbeloppet för all egendom av samma *objekttyp* för samtliga *förvaringsplatser* angivna i *försäkringsbrevet*, så att egendomen kan flyttas mellan *förvaringsplatser* och *försäkringsställen* utan att reglerna för *underförsäkring* tillämpas. Reglerna om *underförsäkring* tillämpas dock på respektive *objekttyps* sammanlagda försäkringsbelopp om detta understiger det sammanlagda belopp för *objekttypen* som anges för full försäkring enligt punkt 22.2.

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att container/egendom i container är försäkrad, får *flytande försäkring* tillämpas för container/egendom i container mellan containers på de *försäkringsställen* som det i *försäkringsbrevet* anges att container/egendom i container är försäkrad. Om det i *försäkringsbrevet* framgår att egendom utomhus inom inhägnat område är försäkrad, får *flytande försäkring* tillämpas för egendom utomhus inom inhägnat område, mellan inhägnade områden på de *försäkringsställen* som det i *försäkringsbrevet* anges att egendom utomhus inom inhägnat område är försäkrad.

Flytande försäkring kan endast tillämpas för omflyttning av försäkrad egendom på *försäkringsställen* inom samma land.

För forstariskförsäkrad egendom och för *stöldbegärlig egendom* gäller inte *flytande försäkring*.

6.2.1 Fribelopp

Försäkringen omfattar – utöver belopp som anges i *försäkringsbrevet* – följande egendom intill högst nedan angivna belopp.

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att *byggnad* är försäkrad omfattas även

• <i>Trädgård, tomt och markanläggning</i>	250 000 SEK
• <i>Fastighetsinventarier</i>	250 000 SEK
• Merkostnad till följd av myndighetsbeslut, i enlighet med punkt 21.2.4	250 000 SEK
• Merkostnad till följd av <i>byggnads/byggnadsdels</i> kulturhistoriska värde eller konstnärliga utsmyckning, i enlighet med punkt 21.2.4	250 000 SEK
• Vid försäkring av <i>byggnad</i> som är bostadsfastighet omfattas <i>byggnad</i> med area understigande 30 kvm utan att den är angiven i <i>försäkringsbrevet</i> . Detta gäller dock inte för stugbyar, semesterstugeområde, campingområde och liknande.	

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att *maskinerier eller varor* är försäkrade omfattas även

• <i>Varor</i> bestående av <i>stöldbegärlig egendom</i>	25 000 SEK
• <i>Kunders egendom</i> – dock inte <i>pengar och värdehandlingar</i> - varav <i>stöldbegärlig egendom</i>	100 000 SEK 25 000 SEK
• Glas i hyrd lokal som <i>försäkrad</i> enligt skriftligt hyreskontrakt är skyldig att svara för	100 000 SEK
• Annan byggnadsdel än glas, i hyrd lokal som <i>försäkrad</i> enligt skriftligt hyreskontrakt är skyldig att svara för	50 000 SEK
• <i>Egen bekostad fast inredning</i> utöver i <i>försäkringsbrevet</i> angivet försäkringsbelopp för <i>maskinerier</i>	50 000 SEK

Gemensamt vid försäkring av *byggnad, maskinerier eller varor* gäller att även följande omfattas

• <i>Ritningar, arkivalier, datainformation och programlicenser</i>	100 000 SEK
• <i>Pengar och värdehandlingar</i> - förvarade i <i>försäkringslokal</i> på <i>försäkringsstället</i> i låst <i>godkänt värdeskåp</i> , beloppet omfattas inte vid <i>rån</i>	50 000 SEK
- förvarade på annat sätt i <i>försäkringslokal</i> på <i>försäkringsstället</i> , beloppet omfattas inte vid <i>rån</i>	10 000 SEK
- vid <i>rån</i>	100 000 SEK
• <i>Skylt</i> och markis	50 000 SEK
• <i>Arbetstagares egendom, dock inte pengar och värdehandlingar, per arbetstagare</i> eller enligt kollektivavtal	10 000 SEK

6.2.2 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad enligt vissa av egendomsförsäkringens villkorspunkter och enligt följande stycke, även om försäkringsbeloppet är högre.

6.2.2.1 Byggnads- och montagearbeten, förflyttning, lyft med mera

Sammanlagd högsta ersättning i samband med

- byggnads-, installations-, monterings- och demonteringsarbete,
- lyft och förflyttning,
- *provdrift* och *revision*,

är för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, mer- och extrakostnad samt *räddningskostnader* och röjningskostnader begränsad till 500 000 SEK per skadetillfälle.

Försäkringen gäller dock utan dessa begränsningar

- vid skada som omfattas av egendomsförsäkringens punkt 7.1 – 7.3
- vid skada i samband med egendomens löpande underhåll på *försäkringsstället*.

6.3 Investering och prisändring

Har egendomens värde ökat under *försäkringstiden*, från *försäkringstidens* början fram till skadedagen, genom investering eller *prisändring*, höjs försäkringsbeloppet respektive kalkylbeloppet enligt nedan.

Om skadeersättningen reduceras på grund av bestämmelserna i punkt 22.2 ska försäkringsbelopp eller kalkylbelopp räknas upp i den mån det är möjligt enligt bestämmelserna i punkt 6.3, innan reduktion görs.

6.3.1 Byggnad

För byggnad gäller att vid

- *fullvärdesförsäkring* är värdestegring genom investering begränsad till 30 % av det vid försäkringstidens början premiegrundande kalkylbeloppet (enligt tillämplig värderingsmetod) per *byggnad*
- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet per *byggnad*
- *förstarisikförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*, dock högst 20 % av det senast angivna försäkringsbeloppet per *byggnad*.

6.3.2 Maskinerier

För maskinerier gäller att vid

- *helvärdesförsäkring* är sammanlagd värdestegring genom investering och *prisändring* begränsad till 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet
- *förstarisikförsäkring* är värdestegring begränsad till *prisändring*, dock högst 20 % av det senast angivna försäkringsbeloppet.

6.3.3 Varor

För varor gäller att värdestegring är begränsad till *prisändring*, dock högst 30 % av det senast angivna försäkringsbeloppet.

6.3.7 Högsta ersättning

Högsta sammanlagda ersättning för investering och *prisändring* är begränsad till 30 000 000 SEK per *försäkringstid*, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

6.4 Indexering av premien vid fullvärdesförsäkring för byggnad

I samband med förnyelse av *fullvärdesförsäkring* för *byggnad* har Moderna rätt att uppdatera premiegrundande värden i takt med tillämpligt prisindex som utges av Statistiska Centralbyrån, samt att, utan särskilt meddelande, avisera ändrad premie som följer av indexeringen.

7. Vad försäkringen gäller för

Försäkringens omfattning framgår i *försäkringsbrevet*.

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att försäkringens omfattning är

- Allrisk/Allriskförsäkring, gäller försäkringen i enlighet med villkorspunkterna 7.1 – 7.9
- Maskin/Maskinförsäkring, gäller försäkringen i enlighet med villkorspunkt 7.10
- BIV/Brand-, Inbrott-, Vattenskadeförsäkring, gäller försäkringen i enlighet med villkorspunkterna 7.1 – 7.7
- Brandförsäkring, gäller försäkringen i enlighet med villkorspunkt 7.1.

Förutom undantag som anges nedan och i villkor i övrigt, gäller även Allmänna undantag, punkt 39, i Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF.

7.1 Brandförsäkring

I brandförsäkringen ingår punkterna 7.1.1 - 7.1.8 enligt nedan.

7.1.1 Eld som kommit lös

Försäkringen gäller för skada genom brand, varmed förstås eld som har kommit lös. Som brand anses inte skada genom hetta från eldstad eller genom att glöd eller upphettat föremål, som inte är i brand, sveder eller bränner hål utan att brand uppstår.

Försäkringen gäller även för skada genom torrkokning som inträffar i bostads- eller kontorslokaler även om eld inte kommit lös.

7.1.1.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada på *elektrisk utrustning* med in- eller utspänning över 400 volt, genom åskslag, strömbrott eller *elfenomen*, om branden uppstått i själva utrustningen.

7.1.2 Sotutströmning

Försäkringen gäller för skada genom utströmning av sot från eldstad för uppvärmning av bostad eller annan lokal om utströmningen är plötslig och oförutsedd och uppstår i samband med eldning.

7.1.2.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada genom sotutströmning från rökkanals mynning eller från byggtork.

7.1.3 Explosion

Försäkringen gäller för skada genom explosion varmed förstås en ögonblicklig uppträdande kraftyttring, förorsakad av gasers eller ångors strävan att utvidga sig. För att explosion ska anses föreligga ifråga om behållare eller kärl av vad slag som helst (såsom ångpanna, cylinder eller annat kärl förånga, gas eller vätska samt kokare) förutsätts dessutom att behållarens väggar skadas till så stort omfång, att genom utströmning av gas eller ånga eller ångbildande vätska trycket inom och utom behållaren ögonblickligen utjämnas.

Som explosion anses inte bristning som orsakats av centrifugalkraften hos roterande kropp eller som uppkommit genom inre materialspänningar, t ex gjutspänningar och inte heller bristning som uppkommer genom undertryck - implosion.

Som explosion anses inte heller skada genom skjutvapen.

7.1.4 Åskslag, strömbrott och elfenomen

Försäkringen gäller för skada genom plötsligt och oförutsatt åskslag, strömbrott och *elfenomen*.

7.1.4.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- på *elektrisk utrustning* med in- eller utspänning över 400 volt.
- på egendom i *kyl- eller frysenhet*.
- genom åskslag, strömbrott eller *elfenomen* som lett till sönderfrysning av *installation* och utströmning av vatten eller annan vätska från *installation*.

7.1.5 Frätande gas

Försäkringen gäller för skada genom frätande gas som bildas vid plötslig och oförutsedd upphettning av plast.

7.1.6 Luftfartyg

Försäkringen gäller för skada genom luftfartyg som havererar eller genom föremål som faller ned från luftfartyg.

7.1.7 Motordrivet fordon

Försäkringen gäller för skada genom påkörning med motordrivet fordon i de fall trafikskadeersättning enligt Trafikskadelagen inte lämnas eller Trafikskadelagen inte gäller.

7.1.7.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada på

- det påkörande fordonet
- egendom under hantering eller transport med fordonet.

7.1.7.2 Särskild självrisk

Självriskan är 10 % av skadebeloppet, dock lägst ett *prisbasbelopp* och högst fem *prisbasbelopp*.

7.1.8 Storm, hagel, snötryck och snöoras

Försäkringen gäller för skada på försäkrad *byggnad* – inklusive fast anbringad egendom som hör till *byggnad* enligt Jordabalken – och på försäkrad egendom i *byggnad* genom

- storm, varmed förstås vind med hastighet av minst 21 meter per sekund
- hagel
- snötryck och snöoras på tak.

Med skada genom storm, hagel, snötryck och snöoras avses endast skada på egendom som direkt uppkommer av

- vindkraften
- föremål som vindkraften blåst omkull, ryckt loss eller fört med sig
- att hagel slår sönder egendomen

- snötyngden eller av snöras från tak
- nederbörd eller kyla som står i direkt samband med och är en oundviklig följd av ersättningsbar skada enligt detta stycke.

7.1.8.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- genom översvämning, sjöhävning eller isskruvning
- genom smältande snö eller hagel
- på växthus, plasthall eller tält och inte heller för skada på egendom i växthus, plasthall eller tält
- på båthus, sjöbod, badhytt eller kallbadhus och inte heller för skada på egendom förvarad i sådan byggnad, eller på brygga till sådan byggnad
- på staket, stängsel, skärmvägg, skärmtak, markis, jalusi och liknande
- på revetering, puts, eller skorstensbeklädning om inte egendomen skadats av annan egendom som vinden fört med sig i samband med storm
- vars uppkomst eller omfattning väsentligt påverkats av bristfälligt utförande, konstruktionsfel, ingrepp i den bärande stommen, försummat underhåll eller angrepp av röta, mögel, *skadedjur* eller skadeinsekter.

7.2 Vattenskadeförsäkring

Försäkringen gäller för skada genom oförutsedd utströmning av

- vatten - dock inte vattenånga - från *installation*, akvarium eller vattensäng
- vattenånga, olja eller annan vätska från *installation* för uppvärmning av bostäder eller andra lokaler
- vatten från invändigt utrymme som har golvbrunn och som för sin funktion försetts med *tätskikt* i golv och väggar som är avsett för att förhindra utströmning
- vatten från pumpgrop vid plötsligt och oförutsett fel på pumpmaskineriet eller vid oförutsett strömavbrott
- vätska eller kylmedel från *kyl- eller frysenhet*.

Lokalisering och friläggning

Vid skada som kan ersättas enligt punkt 7.2 ersätts även kostnad för lokalisering och friläggning av läckagestället inom *byggnad* för att möjliggöra reparation av det fel som orsakat skadan. Även kostnad för *återställande* efter sådan reparation ersätts. Reparation av felet ersätts inte.

7.2.2 Undantag

Försäkringen gäller inte för

- skada på den *installation* varifrån utströmningen skett eller kostnad för reparation av det fel som orsakat skadan
- skada på *ytbeklädning* och *tätskikt* i golv och vägg vid utströmning, som orsakats av att *tätskiktet* var bristfälligt. Här anses *tätskikt* i golv och vägg vara en enhet
- skada genom bristande *tätskikt* i *våtutrymme* om *tätskiktet* är äldre än 35 år när skada upptäcks
- skada genom utströmning från dräneringssystem annat än från pumpgrop enligt punkt 7.2 första stycket, rökkanal, ventilationskanal, utvändigt stuprör, takränna, tak, altan, balkong, lanternin, innergård eller parkeringsdäck
- skada genom otätheter i grundmur, oavsett ursprunglig skadeorsak
- skada genom vatten som vid regn, snösmältning eller högvatten trängt in i *byggnad* ur avloppsledning
- skada genom röta, mögel, svamp, *korrosion*, frätning eller annan långtidspåverkan. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att detta orsakats av en utströmning som är ersättningsbar enligt punkt 7.2 i övrigt och att sådan utströmning inträffat under den tid försäkringen varit i kraft hos Moderna
- skada på egendom i *kyl- och frysenhet* varifrån utströmning av vätska eller kylmedel skett
- vatten eller annan vätska, ånga eller kylmedel som strömmat ut.

7.2.3 Särskild självrisk

Självrisk är ett *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada

- genom frysning, då frysningen skett inom de lokaler som disponeras av *den försäkrade*. Om försäkringen gäller för *byggnad* som skadats eller om *den försäkrade* i avtal är ansvarig för skötsel och underhåll av *byggnad* var i frysningen skett, tillämpas den förhöjda självrisk oavsett var i *byggnaden* frysningen skett.

på *byggnad* genom

- utströmning från *tätskikt* med anslutningar och genomföringar,
- utströmning från *installation* genom åldersförändring, till exempel *korrosion*, förslitning eller eftersatt underhåll.

7.3 Inbrottsförsäkring

I inbrottsförsäkringen ingår punkterna 7.3.1 - 7.3.6 enligt nedan.

Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* ska *försäkringslokal* minst uppfylla kraven för *skyddsklass 2*.

7.3.1 Stöld och skadegörelse i försäkringslokal

Försäkringen gäller för skada genom stöld och skadegörelse då någon olovligen

- med våld brutit sig in i *försäkringslokal* som uppfyller gällande krav på inbrottskydd
- med våld brutit sig ut ur *försäkringslokal* som uppfyller gällande krav på inbrottskydd, under förutsättning att detta genomförs av någon som olovligen stannat kvar i *försäkringslokalen* efter stängning (utbrott)
- tagit sig in i *försäkringslokal* med dyrk eller med för låset avsedd nyckel, passerkort eller kod om nyckel, passerkort eller kod stulits
 - då någon olovligen brutit sig in i annan lokal som uppfyller samma *skyddskrav* som *skyddskraven* på den *försäkringslokal* där gärningspersonen tagit sig med den stulna nyckeln, passerkortet eller koden
 - då någon olovligen brutit sig in i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på annan plats än det *försäkringsställe* där inbrottet eller utbrottet skett och bostadens ytterdörrar var låsta och öppningsbara fönster var stängda och inifrån reglade
 - då någon olovligen brutit sig in i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på det *försäkringsställe* där inbrottet eller utbrottet skett, när den som haft hand om nyckel, passerkort eller kod vistats där och bostadens ytterdörrar var låsta och öppningsbara fönster var stängda och inifrån reglade
 - vid *rån* i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på *försäkringsställe*
 - vid *rån* utanför *försäkringsställe*
- tagit sig in i pannrum, soprum, hissmaskinrum och liknande utrymme, i *byggnad* som är försäkrad enligt *försäkringsbrevet*, med för låset avsedd nyckel som åtkommit genom att någon olovligen brutit sig in i nyckeltub/nyckelförvaringsenhet som minst uppfyller kraven enligt Stöldskyddsföreningen, SSFN 024, klass 2. Se även Säkerhetsföreskrifter, punkt 38.5.4.

Som lokal eller *försäkringslokal* anses inte fordon, arbetsredskap, fartyg, luftfartyg, plathall, tält, container, skåp, kista, försäljningsautomat eller liknande.

7.3.1.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- som omfattas av punkt 7.1 Brandförsäkring
- på glas i byggnad
- på skylt eller markis.

7.3.1.2 Särskilda bestämmelser för viss stöldbegärlig egendom

För *varor* och *kunders egendom* som består i föremål helt eller delvis av ädel metall, äkta pärlor eller ädelstenar samt ur, inklusive armband, avsedda att bäras gäller särskilda säkerhetsföreskrifter (utöver punkt 38.5) avseende förvaring, *skyddsklass*, larm med mera, enligt särskilt villkor om sådant är åsatt försäkringen.

7.3.2 Stöld utifrån genom fönster

Försäkringen gäller för skada genom stöld och skadegörelse av någon som utifrån genom krossat eller uppbrutet fönster stulit egendom, utan att ta sig in i *försäkringslokal*.

7.3.2.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- som omfattas av punkt 7.1 Brandförsäkring
- på glas i byggnad.

7.3.2.2 Högsta ersättning

För *stöldbegärlig egendom* är ersättningen begränsad till högst 25 000 SEK per skadetillfälle i det fall särskild säkerhetsföreskrift enligt punkt 38.5.5 inte följts.

7.3.3 Bevakningskostnader

Försäkringen gäller för nödvändig bevakning av *försäkringslokal* i anslutning till upptäckten av ersättningsbar skada enligt punkt 7.3.1 eller 7.3.2. Ersättning lämnas endast för bevakning utförd av vaktbolag.

7.3.3.1 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad till högst 100 000 SEK per skadetillfälle.

7.3.4 Låsändringar

Försäkringen gäller för kostnader för låsändring om nyckel, som förvaras hos *försäkrad*, dennes *arbetstagar*, uppdragstagar, hyresgäst eller ombud, stulits vid inbrott eller utbrott som kan ersättas enligt punkt 7.3.1 eller då någon olovligen med våld brutit sin in i

- *försäkringslokal* som uppfyller den skyddsklass som gäller för *försäkringslokalen*
- annan lokal som uppfyller kraven för *skyddsklass* 1
- bostad vars ytterdörrar var låsta och öppningsbara fönster var stängda och inifrån reglade
- nyckeltub/nyckelförvaringsenhet som uppfyller kraven enligt Stöldskyddsföreningen, SSFN 024, klass 2. Se även Säkerhetsföreskrifter, punkt 38.5.4.

Försäkringen gäller dock endast för kostnader för

- nödvändiga läsändringar i dörr, port och fönster i omslutningsyta till *försäkringslokal* på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*
- nödvändiga läsändringar i omslutningsyta till *försäkrads byggnad* som är försäkrad hos Moderna
- nödvändiga ändringar av lås till bostadslägenheter eller lokaler som *försäkrad* i egenskap av hyresvärd eller bostadsrättsförening ansvarar för.

7.3.4.1 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad till högst 100 000 SEK för samtliga läsändringar per skadetillfälle.

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att högre belopp, än 100 000 SEK, kan ersättas för läsändringar, gäller särskild säkerhetsföreskrift avseende nyckelförvaring samt påföljd om föreskriften inte följts, se punkt 38.5.3.3.

7.3.5 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Försäkringen gäller för skada på försäkrad egendom genom olovlig skadegörelse i och på *byggnad* utan samband med inbrott eller utbrott. I sådant fall gäller försäkringen även för skada på fast monterade *installationer* såsom antenn, luftvärmepump och luftkonditioneringsaggregat samt på markis.

7.3.5.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- som orsakas av lägenhetsinnehavare eller någon som denna svarar för enligt hyreslagen, bostadsrättslagen eller stadgar i bostadsförening, förening för andelsägande eller liknande
- när skadegörelse sker i obemannad *försäkringslokal* som inte uppfyller försäkringens krav på inbrottsskydd för aktuell lokal
- som omfattas av punkt 7.1 Brandförsäkring
- på glas i *byggnad* och inredning samt på *skylt*
- på utvändig jalusi
- som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet.

7.3.5.2 Högsta ersättning

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnad *räddningskostnader* och röjningskostnader är begränsad till 5 000 000 SEK per skadetillfälle.

För skada genom olovlig målning, färgning, klotter, inristning eller liknande är dock ersättningen begränsad till 50 000 SEK per skadetillfälle.

7.3.6 Stöld och skadegörelse i godkänt värdeskåp, kassavalv eller värdevalv

Om det i *försäkringsbrevet* anges att försäkringen omfattar egendom i *godkänt värdeskåp*, kassavalv eller värdevalv gäller försäkringen för stöld av egendom i skåpet eller valvet och skadegörelse på detta, om stölden eller skadegörelsen skett genom inbrott eller utbrott i *försäkringslokal* och som kan ersättas av försäkringen enligt punkt 7.3.1.

Har skåpet eller valvet öppnats med nyckel, passerkort eller kod lämnas dock ersättning endast om *den försäkrade* eller annan som för *den försäkrades* räkning haft hand om nyckeln, passerkortet eller koden, fräntagits denna genom

- att någon olovligen brutit sig in i annan lokal, än den *försäkringslokal* vari stölden skett, som uppfyller samma krav på inbrottsskydd som försäkringens krav på inbrottsskydd för den *försäkringslokal* vari stölden skett
- att någon olovligen brutit sig in i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på annan plats än det *försäkringsställe* där stölden skett och bostadens ytterdörrar var låsta och öppningsbara fönster var stängda och inifrån reglade
- att någon olovligen brutit sig in i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på det *försäkringsställe* där inbrottet eller utbrottet skett, när den som haft hand om nyckel, passerkort eller kod vistats där och bostadens ytterdörrar var låsta och öppningsbara fönster var stängda och inifrån reglade
- *rån* i *försäkrads* eller dennes *arbetstagares* bostad på *försäkringsställe*
- *rån* utanför *försäkringsställe*.

7.3.6.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- som omfattas av punkt 7.1 Brandförsäkring
- som inträffat då nyckeln, passerkortet eller koden åtkommits genom rån, våld eller hot, om den som utsatts för övergreppet medverkat till eller främjat skadan.

7.3.6.2 Högsta ersättning för pengar och värdehandlingar

Ersättning för *pengar och värdehandlingar* kan lämnas upp till försäkringsbeloppet för *pengar och värdehandlingar* i *godkänt värdeskåp*, kassavalv eller värdevalv, dock högst till det rekommenderade belopp som anges för aktuellt värdeskåps skyddsvärdepoäng enligt FTR 1028 Beloppsgränser för värdeskåp, utgiven av Svensk Försäkring.

7.5.2 Högsta ersättning

För skada som kan ersättas enligt punkt 7.5 i övrigt, dock inte skada på *skylt*, gäller att högsta ersättning som kan lämnas är 2 500 000 SEK per skadetillfälle.

För skada på *skylt* som kan ersättas enligt punkt 7.5 i övrigt gäller att högsta ersättning är 50 000 SEK i enlighet med punkt 6.2.1, Fribelopp eller annat belopp angivet i försäkringsbrevet.

7.6 Transportförsäkring

Försäkringen gäller för plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom som är under transport till eller från i *försäkringsbrevet* angivet *försäkringsställe* med *försäkrads* egna, hyrda, leasade, lånade eller *arbetstagares* transportmedel samt under pågående lastning och lossning i samband med sådan transport.

7.6.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för

- skada eller förlust vid yrkesmässig transportverksamhet
- skada på eller förlust av egendom som normalt finns i fordonet, till exempel utrustning och verktyg i servicebil
- skada på eller förlust av egendom under transport till och från *arbetsområde*
- skada eller förlust vid transport som inte har direkt samband med den försäkrade verksamheten
- skada eller förlust vid transport eller lastning och lossning inom *försäkringsställe*, såvida detta inte är ett led i och står i direkt samband med transport till eller från *försäkringsstället*
- skada på eller förlust av egendom på annan plats än i transportmedlet annat än under pågående lastning och lossning
- stöld av *stöldbegärlig egendom*
- stöld av *dator* och mobiltelefon
- *pengar och värdehandlingar*.

7.6.2 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad till högst 100 000 SEK per skadetillfälle.

7.7 Hyrd lokal

Försäkringen gäller för plötslig och oförutsedd skada, som *försäkrad* är skyldig att svara för, på hyrd lokal enligt skriftligt hyreskontrakt.

7.7.1 Högsta ersättning

För skada på glas i fönster och dörrar gäller att högsta ersättning är 100 000 SEK i enlighet med punkt 6.2.1, Fribelopp.

För skada på annan byggnadsdel än glas i fönster och dörrar gäller att högsta ersättning är 50 000 SEK i enlighet med punkt 6.2.1, Fribelopp.

7.8 Naturskadeförsäkring

Försäkringen gäller för skada genom

- *jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv*, vulkanutbrott och tsunami
- genombrott av damm för magasinering av vatten såsom vattenmagasin vid vattenverk, kvarn- eller branddamm
- *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag när vatten strömmar från markytan direkt in i byggnad eller inomhus tränger upp ur avloppsledning.

Med skyfall menas regn med en intensitet av minst 1 millimeter per minut eller 50 millimeter per dygn.

7.8.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för skada

- på *trädgård, tomt och markanläggning*
- på lös egendom utomhus
- på båthus, sjöbod, badhytt, eller kallbadhus och inte heller egendom i dessa
- på brygga, staket, stängsel, skärmvägg och liknande
- genom förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion
- genom sprängnings-, schaktnings-, pålnings- eller spontningsarbete, uppläggning av jord- eller stenmassor eller gruvdrift
- genom vatten- eller vågerosion
- genom otätheter i grundmur, väggar eller tak
- genom vatteninströmning från altan, balkong, lanternin, innergård, parkeringsdäck och liknande.

7.8.2 Högsta ersättning

Den sammanlagda ersättningen för egendom, *avbrott, hyresförlust, extrakostnad, räddningskostnader* och röjningskostnader är begränsad till

- 5 000 000 SEK per skadetillfälle och fastighet vid skada genom
- genombrott av damm
- *jordskred, jordras, berggras, lavin, jordskalv, vulkanutbrott och tsunami*
- 1 500 000 SEK per skadetillfälle och fastighet vid skada genom *skyfall*, snösmältning, stigande hav, sjö eller vattendrag.

7.8.3 Särskild självrisk

Självrisken är ett *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk vid *naturskada*.

7.9 Allriskförsäkring

Försäkringen gäller för skada genom plötslig och oförutsedd fysisk skada på eller förlust av försäkrad egendom.

7.9.1 Undantag för inre orsak

För *maskinerier, fastighetsmaskin* och *fastighetsinventarier* gäller försäkringen inte för skada genom *inre orsak*. Tilläggsavtal för *inre orsak* tecknas enligt punkt 7.10, Maskinförsäkring.

7.9.2 Undantag för skadehändelser enligt 7.1 – 7.8

Allriskförsäkringen gäller inte för skada som omfattas av villkorspunkterna 7.1 – 7.8 och inte heller för de däri angivna undantagen och begränsningarna. Detta gäller oavsett om försäkringen i sig är tecknad för sådana händelser eller inte.

7.9.3 Undantag för skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- *skadedjur*, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- husdjur eller sällskapsdjur
- sprängningsarbete
- stöld och skadegörelse. Försäkringen gäller dock, vid försäkring av *byggnad*, för stöld av fast monterad byggnadsdel under förutsättning att *den försäkrade* kan precisera stöldtillfället
- svinn
- att egendom glömts, tappats bort eller förlagts
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- temperaturändring i *kyl- eller frysenhet*
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion, oavsett orsak till sådan händelse
- jordskred, jordras, berggras och lavin, oavsett om jordmassor, klippblock eller stenar oförutsett och plötsligt kommit i rörelse
- jordskalv, oavsett skalvets styrka enligt den regionala Richterskalan
- *malware* (inklusive *datavirus*)
- beröring med smälta eller genom hetta, rök eller sot från smälta, som kommer ut från ugn, tackjärnsblandare, skänk eller annat förvaringskärl
- vind, snö och hagel
- röta, mögel och svamp
- vatten eller annan vätska. Försäkringen gäller dock om den försäkrade kan visa att skadan orsakats av en plötslig och oförutsedd påvisbar händelse som kan preciseras till ett specifikt tillfälle under *försäkringstiden*. Försäkringen gäller dock inte för skada
 - som omfattas av eller undantas i villkorspunkterna 7.1 - 7.8,
 - genom vind, snö och hagel, regn, snösmältning och översvämning av hav, sjö eller vattendrag,
 - genom fukt och kondens,
 - som beror på bristfälligt utförande, konstruktionsfel, ingrepp i den bärande stommen eller försummat underhåll.

7.9.4 Undantag för skada på

Försäkringen gäller inte för

- skada på *varor*, produkter i arbete eller *kunders egendom*, om skadan beror på fel i konstruktion, råd eller anvisning, fel i beräkningar eller beskrivningar, materialfel eller felaktigt utförd bearbetning, tillverkning, montering, reparation, förvaring eller annan hantering
- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på egendom under transport eller vid förvaring i transportmedel
- skada på eller förlust av *datainformation*. Försäkringen gäller dock om *den försäkrade* kan visa att skadan/förlusten är en direkt följd av en ersättningsbar fysisk skada på annan egendom än *datamedia* eller *datainformation*.

7.9.5 Undantag för skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i

- förlitning, förbrukning, fortgående sprickbildning, utmattning, korrosion (till exempel rost eller frätning), kavitation, beläggning eller avsättning. Försäkringen gäller dock om *den försäkrade* kan visa att skadan beror på en plötslig och oförutsedd händelse och det som inträffat ligger utanför ramen för vad som kan förväntas med hänsyn till det sätt egendomen brukats/ använts
- förlust av vatten eller annan vätska, kyla, kylmedia, värmeenergi eller elenergi, värmebärare eller köldbärare.

7.9.6 Undantag för skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet och inte heller skada som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

7.9.7 Högsta ersättning

7.9.7.1 Skada genom vatten eller annan vätska

För skada genom vatten eller annan vätska som kan ersättas enligt punkt 7.9.3 gäller att högsta ersättning som kan lämnas är 500 000 SEK per skadetillfälle.

7.9.7.2 Skada på glas

För skada på glas i *byggnad* eller inredning, inklusive målning, plastfilm, etsning, blåstring och larmkomponent, solfilm, solceller och liknande i eller på glaset, som kan ersättas enligt punkt 7.9, gäller att högsta ersättning som kan lämnas är 2 500 000 SEK per skadetillfälle.

7.10 Maskinförsäkring

Maskinförsäkring ingår endast om detta specifikt framgår i *försäkringsbrevet*.

Maskinförsäkringen gäller för plötslig och oförutsedd fysisk skada genom *inre orsak* på försäkrad egendom som anges i punkt 7.10.1.

Lokalisering och friläggning

Vid skada på *fastighetsmaskin* eller *fastighetsinventarier*, som kan ersättas enligt punkt 7.10, ersätts även skäligen kostnad för att, inom *byggnad*, lokalisera felet och att frilägga det skadade föremålet, för att möjliggöra reparation av skadan. Motsvarande ersättning lämnas inte vid skada utanför *byggnad*.

7.10.1 Försäkrad egendom

Försäkrad egendom i maskinförsäkring är

- *fastighetsmaskin* och *fastighetsinventarier* inom fastigheten där försäkrad *byggnad* finns.
- *maskinerier* som anges i *försäkringsbrevet*.

7.10.2 Undantag för andra skadehändelser

Maskinförsäkringen gäller inte för skada som omfattas av villkorspunkterna 7.1 – 7.8 och inte heller för de där i angivna undantagen och begränsningarna. Detta gäller oavsett om försäkringen i sig är tecknad för sådana händelser eller inte.

Maskinförsäkringen gäller inte heller för skada som omfattas av punkt 7.9, Allriskförsäkring, oavsett om försäkringen i sig är tecknad att gälla för skada enligt 7.9 eller inte.

7.10.3 Undantag för skada genom

Försäkringen gäller inte för skada genom

- *skadedjur*, insekter, bakterier, virus eller smittoämnen
- sprängningsarbete
- stöld och skadegörelse
- bedrägeri, förskingring eller liknande förmögenhetsbrott
- ändring av temperatur eller luftfuktighet till följd av fel i automatisk klimatanläggning
- temperaturändring i *kyl- eller frysenhet*
- förskjutning eller sättning i mark eller grundkonstruktion, oavsett orsak till sådan händelse
- *malware* (inklusive *datavirus*)
- beröring med smälta eller genom hetta, rök eller sot från smälta, som kommer ut från ugn, tackjärnsblandare, skänk eller annat förvaringskärl
- vind, snö och hagel
- röta, mögel och svamp
- vatten eller annan vätska.

7.10.4 Undantag för skada på

Maskinförsäkringen gäller inte för skada på

- elpatron i värmepanna eller på varmvattenberedare
- rökgång, fundament, murverk, inmurning eller infodring

- modeller, formar, mönster eller på utbytbara verktyg
- förbrukningsmaterial, till exempel bränsle, drivmedel, smörjmedel, dukar, däck, slangar, filter, filter, linor, viror, packningar, remmar, kedjor, stenar, larvband, transportband, transportplåtar och valsbeklädnad
- borrhäste, borrhång, skarvhylsa och borrhkrona (borrmejsel) som hör till berg- och brunnsborrningsutrustning.

Försäkringen gäller dock om *den försäkrade* kan visa att skada har orsakats av en plötslig och oförutsedd händelse och det som inträffat ligger utanför ramen för vad som kan förväntas med hänsyn till det sätt egendomen brukats/använts.

Försäkringen gäller inte heller för

- utrunnen vätska eller smälta
- kontaminerad egendom
- skada på egendom under transport eller vid förvaring i transportmedel
- skada på motorfordon
- skada på pool, simbassäng, plaskdamm, fontänbassäng, -fundament eller liknande. Försäkringen gäller dock för maskinell utrustning till sådan egendom.

7.10.5 Undantag för skada som består i

Försäkringen gäller inte för skada som består i

- förlitning, förbrukning, fortgående sprickbildning, utmattning, korrosion (till exempel rost eller frätning), kavitation, beläggning eller avsättning. Försäkringen gäller dock om *den försäkrade* kan visa att skadan beror på en plötslig och oförutsedd händelse och det som inträffat ligger utanför ramen för vad som kan förväntas med hänsyn till det sätt egendomen brukats/använts
- förlust av vatten eller annan vätska, kyla, kylmedia, värmeenergi eller elenergi, värmebärare eller köldbärare.

7.10.6 Undantag för skada av annan art

Försäkringen gäller inte för skada som är av sådan art att den inte påverkar egendomens användbarhet och inte heller skada som kan avhjälpas genom normal service eller justering.

7.10.7 Särskild självrisk

Självrisk är ett *prisbasbelopp* utöver avtalad grundsjälvrisk, vid skada genom frysning, då frysningen skett inom de lokaler som disponeras av *den försäkrade*. Om försäkringen gäller för byggnad som skadats eller om *den försäkrade* i avtal är ansvarig för skötsel och underhåll av byggnad vari frysningen skett, tillämpas den förhöjda självriskens oavsett var i byggnaden frysningen skett.

10. Röjningskostnad

I samband med skada som omfattas av försäkringen lämnas även ersättning för röjningskostnad (rivning, röjning, sanering, borttransport, destruktion samt deponering). Ersättning lämnas endast för röjningskostnad avseende försäkrad egendom och endast för kostnad som uppkommer inom ett år från skadetillfället.

Enbart röjningskostnad som understiger självriskens ersätts inte.

10.1 Högsta ersättning

Modernas åtagande att betala röjningskostnader är, om inte annat avtalats, vid varje skada begränsat enligt nedan.

10.1.1 Helvärdesförsäkring

För röjningskostnader avseende egendom som är helvärdesförsäkrad får försäkringsbeloppet överskridas, dock högst med 10 % av försäkringsbeloppet för helvärdesförsäkrad egendom på det *försäkringsställe* där skadan inträffat. Denna utökning är begränsad till 2 500 000 SEK.

10.1.2 Fullvärdesförsäkring och annan beloppslös försäkring

Ersättning för röjningskostnader avseende *byggnad* som är fullvärdesförsäkrad kan lämnas utöver ersättning för egendomsskada med 10 % av det premiegrundande kalkylbeloppet som beräknats av Moderna för fullvärdesförsäkrade *byggnader*, på det *försäkringsställe* där skadan inträffat, dock högst 2 500 000 SEK.

För röjningskostnader avseende annan fullvärdesförsäkrad egendom än *byggnad* eller egendom som på annat sätt är beloppslöst försäkrad är röjningskostnaden begränsad till 50 *prisbasbelopp*.

10.1.3 Förstariskförsäkring och annan angiven högsta ersättning

För röjningskostnader avseende förstariskförsäkrad egendom och annan angiven högsta ersättning får försäkringsbeloppet respektive angiven högsta ersättning inte överskridas.

Vad gäller förstariskförsäkrad egendom begränsas ersättning avseende kostnaderna för egendomsskada, röjningskostnad och räddningskostnad till respektive objekttyps försäkringsbelopp.

Vad gäller annan angiven högsta ersättning begränsas ersättning avseende kostnaderna för egendomsskada, röjningskostnad och räddningskostnad till sådan angiven högsta ersättning. Detta gäller oavsett vilken försäkringsform som gäller för egendomen.

10.1.4 Förorening av mark

Ersättning för röjningskostnader vid förorening av eller annan inverkan på mark är begränsad till 500 000 SEK.

10.1.5 Naturskada

Den sammanlagda ersättningen för egendomsskada, *avbrott, hyresförlust*, extrakostnader och röjningskostnader är begränsad till den högsta ersättning som är angiven för Naturskada enligt villkorets punkt 7.8 eller försäkringshandlingarna i övrigt.

10.1.6 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott

Den sammanlagda ersättningen för egendomsskada, *avbrott, hyresförlust*, extrakostnader och röjningskostnader är begränsad till den högsta ersättning som är angiven för Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott enligt villkorets punkt 7.3.5 eller försäkringshandlingarna i övrigt.

21. Skadevärderingsregler

Skada på egendom värderas enligt nedan angivna regler. Skadad och oskadad egendom värderas efter samma grunder.

21.1 Gemensamt

Villkorspunkterna 21.1.1 – 21.1.2 gäller övergripande, tillsammans med övriga skadevärderingsregler i punkt 21.

21.1.1 Eget arbete

Ersättning för kostnad för egen *arbetstagare* som arbetar med *återställande* av skadad egendom, begränsas till *försäkrads* faktiska egenkostnad för *arbetstagaren*, dock högst marknadsmässig lön plus lönebikostnader för den typen av arbete *arbetstagaren* utfört avseende skadan. Med egenkostnad menas här direkt lön plus lönebikostnader.

Om *försäkrad* kan visa att *täckningsbidrag* förloras när *arbetstagaren* utför samma typ av arbete, som denne normalt utför och återställer skada i stället för arbete som direkt annars skulle ha debiterats kund, ersätts *försäkrads* externa timdebitering för arbete som *arbetstagaren* normalt utför.

För det fall ersättning lämnas i enlighet med avbrottsförsäkring, ska ersättning för eget arbete enligt ovan och ersättning från sådan avbrottsförsäkring samordnas så att kostnader och vinst inte ersätts från bägge momenten.

Försäkringen ersätter inte kostnader för *försäkrads* arbete avseende återköp, uppdrag till eller förhandlingar med leverantör, reparatör, entreprenör eller liknande och inte heller kostnad för någon som *den försäkrade* anlitar för att utföra sådant arbete.

Vad gäller kostnader för *försäkrads* skyldighet att lämna upplysningar, medverkan i skaderegleringen med mera, se Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF, punkt 4.3.1.1.

21.1.2 Övrigt

Ett föremåls ålder beräknas från tidpunkten då den första gången togs i bruk som ny.

Vid skadevärdering beaktas ändrade kostnader på grund av prisändring under återställandetiden.

Skadevärdering i enlighet med reglerna för *återställande* av egendom får tillämpas endast då *återställande* sker av *försäkrad* för egen räkning. Om så inte sker tillämpas skadevärderingsreglerna avseende egendom som inte återställs.

Med tillämpning av skadevärderingsreglerna i övrigt värderas skada vid *återställande* till det alternativ som ger den lägsta kostnaden av a) – c)

- reparation om sådan är möjlig
- anskaffning, inklusive installation, av ett likvärdigt begagnat föremål om sådant finns att tillgå på marknaden
- anskaffning, inklusive installation, av ett likvärdigt nytt föremål.

I det fall aktuellt föremål ska värderas till högst föremålets *tekniska värde* eller annat begränsat värde enligt skadevärderingsreglerna i övrigt, värderas skada dock högst till sådant *tekniskt värde* eller annat begränsat värde.

Den värdeminskning egendomen efter reparation kan anses ha genomgått på grund av skadan ersätts inte.

Vid skadevärderingen ska avdrag göras för det restvärde skadad egendom har i skadat skick.

Merkostnad för forceringsåtgärder, till exempel genom reparation på övertid, inköp till överpris eller genom transport på annat sätt än med sedvanligt transportmedel ersätts inte.

Kan *återställande* ske utan väsentlig olägenhet i samband med pågående eller nära förestående underhålls- eller reparationsarbete eller om- eller tillbyggnad, värderas skada till uppskattad del av vad *återställandet* av skadan ökar underhålls- eller reparationskostnaden, om- eller tillbyggnadskostnaden.

Avdrag som föranleds av att egendom minskat i värde i enlighet med försäkringsvillkoren i övrigt, görs på samtliga kostnader som är nödvändiga för *återställande* av skadad egendom. Exempel på sådana kostnader är material- och arbetskostnader, rese- och transportkostnader, kostnader för kranlyft och ställningar, åtkomst- och återställandekostnader avseende ingrepp i oskadad egendom samt förstärkning eller byggnation av väg med mera. Vid *återställande* av egendom som kräver uppgrävning av mark görs avdrag även på kostnader för lokalisering, friläggning, åtkomst och igenläggning.

Om det i samband med en skadereparation uppkommer gemensamma kostnader för åtkomst- och återställandeåtgärder, till exempel ingrepp i oskadad egendom, demontering, återmontering, flyttning eller transporter, för att möjliggöra reparation av såväl, av försäkringen, ersättningsbar egendom som annan egendom, ersätts hälften av kostnaderna efter åldersavskrivning, för sådana gemensamma åtkomst- och återställandekostnader. Med gemensamma kostnader avses kostnader som inte kan härledas till respektive ersättningsbar egendom eller egendom som inte ersätts av försäkringen.

Var byggnadsdel eller annat föremål redan skadad eller bristfällig innan försäkringsskadan, görs avdrag för reparationskostnaden för den skada/bristfällighet som redan fanns, utöver aktuellt avdrag för värdeminskning enligt skadevärderingsreglerna.

Vid *återställande* är avdrag för värdeminskning begränsat till 80 % för egendom som före skadan var i funktionsdugligt skick och normalt underhållen. Med normalt underhållen menas underhåll eller service enligt tillverkarens eller leverantörens anvisningar eller om sådana inte finns, normalt underhåll för att upprätthålla föremålets funktion och livslängd. För egendom vars underhåll varit eftersatt eller som utsatts för onormalt slitage görs – utöver avdrag enligt skadevärderingsreglerna i övrigt – ytterligare avdrag på kostnaden för *återställande*. Var egendomen uttjänt redan före skadan eller som orsak till skadan kan avdrag göras upp till 100 %.

21.2 Värdering av skada på byggnad som återställs

Vid *återställande* av skadad *byggnad* värderas skadan, med beaktande av bestämmelserna i punkt 21.1, till kostnaden för att utan dröjsmål återställa skadad *byggnad* med samma eller likvärdigt utförande, på ett rationellt och modernt sätt vad avser metoder och material*. *Återställandet* måste påbörjas snarast och vara fullgjort senast inom två år från skadedagen. Sker *återställandet* senare på grund av hinder, som inte beror på *den försäkrade*, får tiden, två år, räknas från den dag då hindret upphörde, dock längst tre år från skadedagen.

*Med rationellt och modernt sätt vad avser metoder och material menas till exempel att *återställande* med gammaldags verktyg, maskiner och metoder inte ersätts och inte heller med specialtillverkat material som vid tidpunkten för återställandet inte tillhandahålls som standardsortiment i den allmänna byggvaruhandeln.

21.2.1 Begränsning – byggnaden i sin helhet

Skada på *byggnad* som i sin helhet vid skadetillfället har ett *tekniskt värde* som är lägre än halva *nyanskaffningsvärdet*, värderas högst till *byggnadens tekniska värde*.

21.2.2 Begränsning – värmekulvert

Skada på *värmekulvert* värderas till kostnaden för *återställande* – inklusive kostnad för lokalisering och friläggning av skadestället samt återfyllning efter utförd reparation – med avdrag för värdeminskning som är 5 % av återställandekostnaden per påbörjat år, räknat från den dag som egendomen första gången togs i bruk, dock längst 0,5 prisbasbelopp.

21.2.3 Begränsning – ytbeklädnad, installationer och andra byggnadsdelar

Skada på *ytbeklädnad*, *installationer* och andra byggnadsdelar värderas med avdrag enligt punkt 21.2.3.1. Detta gäller oberoende av värdeminskning för *byggnaden*.

För *installationer* gäller att varje föremål och ledningssystem bedöms för sig. För *ytbeklädnad* gäller att varje rum eller annan naturlig avgränsning bedöms för sig. Vid skada på *våttutrymme* betraktas golv och väggar som en enhet. För andra byggnadsdelar gäller att varje del bedöms för sig.

21.2.3.1 Ålderstabell – ytbeklädnad, installationer samt andra föremål och byggnadsdelar

Föremål/Byggnadsdel (även utanför byggnad inom fastigheten)	Antal år utan åldersavdrag *)	Avdrag per påbörjat år därefter
Installation för VVS och maskinell utrustning med mera - rörsystem, vattenradiator och sanitetsgods	15 år	5 %

- relinade rör	25 år från rörets ursprungsår	5 %
- separat varmvattenberedare	5 år	8 %
- luft/luftvärmepump inklusive kompressor	2 år	15 %
- andra värmepumpar inklusive kompressor och varmvattenberedare som ingår i värmepumpsenhet	4 år	10 %
- värmepanna	10 år	8 %
- solfångare, takvärme och värmeväxlare	5 år	8 %
- kylanläggning och komfortkyl	5 år	10 %
- kylbafflar och kylbatteri	10 år	8 %
- grundvattenpump och avloppspump	5 år	8 %
- korg och fästanelordningar i hisschakt	25 år	5 %
- maskinell utrustning till hiss, exklusive kretskort och elektronik	10 år	8 %
- ventilationssystem exklusive motor och styrning	20 år	5 %
- motor och styrning till ventilationssystem	5 år	8 %
- el-ledning, strömbrytare och el-uttag, exklusive el-slingor i golv och el-radiator	25 år	5 %
- el-central och styrskåp	10 år	8 %
- el-slingor i golv och elradiator	5 år	8 %
- armatur, ledning för tele och larm, ledning och utrustning för datoruppkoppling, kabel-TV samt parabol och TV- antenn	5 år	8 %
- hushållsmaskin och spis i bostadslägenhet samt maskinell utrustning i tvättstuga/gemensamhetsutrymme i bostadshus	2 år	10 %
- vindkraftverk och komponenter till sådant värderas i enlighet med punkt 21.6.1.7		
- andra installationer för VVS och annan maskinell utrustning med mera än angivna ovan samt kretskort och elektronik	5 år	10 %
Markis och persienn	5 år	8 %
Köksinredning, garderober och badrumsinredning som inte är sanitetsgods eller maskinell utrustning	20 år	5 %
Dörrar, portar och fönster inklusive lås och beslag	15 år	5 %
Fasad		
- träpanel, plåt, tegel och puts	25 år	5 %
- annan fasadbeklädnad, till exempel målning	5 år	8 %
Väggbeklädnad inomhus, exklusive <i>våtrum</i>		
- keramiska plattor, natursten och sjösten	15 år	5 %
- målning, tapeter och annat material	5 år	8 %
Golvbeklädnad exklusive <i>våtrum</i>		
- trä- och parkettgolv av massivt trä	20 år	5 %
- slipning och ytbehandling av massivt trä- och parkettgolv	10 år	10 %
- linoleum och lamellparkett	10 år	5 %
- keramiska plattor, natursten och sjösten	15 år	5 %
- textil, laminat och plast	5 år	10 %
- annat material	10 år	10 %
Våtrumsbeklädnad inklusive <i>tätskikt</i>		
- keramiska plattor, natursten och sjösten	10 år	5 %
- trådsvetsad golv- och väggmatta	5 år	8 %
- andra material och utförande samt målning	2 år	10 %
Takbeläggning		
- papp, plast och gummi (även som underlag)	5 år	8 %
- tegel, betongplattor och koppar	25 år	5 %
- plåt och annan beklädnad	20 år	5 %
Skorsten och rökkanal		
- stål och plåt	5 år	8 %
- annat material	20 år	2 %

Murade värmeinstallationer (kakelugn och öppen spis)	20 år	2 %
Annan <i>ytbeklädnad, installation</i> och byggnadsdel med mera som inte finns uppräknad i tabellen ovan	Den första fjärdedelen av beräknad livslängd	Aktuell procentsats beräknad efter rak avskrivning av den återstående livslängden

*) Räknet från den tidpunkt då föremålet/byggnadsdelen första gången togs i bruk som ny

Avdrag för värdeminskning är begränsat till 80 % för egendom som före skadan var i funktionsdugligt skick och normalt underhållen, se punkt 21.1.2.

21.2.4 Merkostnad till följd av myndighetsbeslut och byggnads/byggnadsdels kulturhistoriska värde eller konstnärliga utsmyckning

21.2.4.1 Merkostnad till följd av myndighetsbeslut

Försäkringen gäller även för merkostnad som föranleds av att skadad *byggnad* enligt myndighetsbeslut eller för *byggnad* gällande normer i något hänseende måste ges annan konstruktion eller utförande än före skadan. Det innebär att ersättning inte lämnas för merkostnader som enbart hänförs till branschregler.

Ersättningsbar merkostnad enligt detta villkor avser anpassning till gällande

- energihushållningsnormer
- normer avseende krav på tillgänglighet vid funktionsnedsättningar
- brandskyddsnormer
- krav på sophantering, skyddsrum eller arbetsmiljö enligt byggnadsstadgan och föreskrifter utfärdade med stöd av svensk byggnorm.

Undantag

Försäkringen gäller inte för kostnad

- för förelägganden som utfärdats före skadan
- avseende ny konstruktion eller utförande som enbart beror på ändrade branschregler
- föranledd av arkeologiska undersökningar
- som uppkommer till följd av att högre krav efter skadan ställs på funktionen hos anläggning eller maskinell utrustning för industriell process som bedrivs i byggnaden
- som uppkommer på förstariskförsäkrad *byggnad*.

21.2.4.2 Merkostnad till följd av byggnads/byggnadsdels kulturhistoriska värde eller konstnärliga utsmyckning

Försäkringen gäller även för merkostnad som föranleds av att skadad *byggnad*/byggnadsdel med kulturhistoriskt värde eller konstnärlig utsmyckning måste återställas i samma utförande, avseende metoder och material, som före skadan.

Egendom som avses här ska vara dokumenterad, till exempel genom särskild inventarieförteckning, foto eller liknande. Dokumentationen ska förvaras så att den inte förstörs i samband med att ifrågasvarande egendom skadas.

Undantag

Försäkringen gäller inte för kostnad

- föranledd av arkeologiska undersökningar
- som uppkommer till följd av att högre krav ställs efter skadan på funktionen hos *byggnaden*/föremålet
- som uppkommer på förstariskförsäkrad *byggnad*
- för konsultation, rådgivning eller utlåtande av antikvarie eller liknande expert.

21.2.4.3 Försäkrads skyldigheter avseende myndighetsbeslut och byggnads/byggnadsdels kulturhistoriska värde eller konstnärliga utsmyckning

Utöver vad som framgår i Allmänna Avtalsbestämmelser punkt 43.1 gäller att *den försäkrade* är skyldig att följa Modernas anvisningar och på Modernas bekostnad vidta erforderliga åtgärder i ärendet, såsom att söka dispens och överklaga beslut i det fall uppfyllande av beslut eller norm måste bedömas medföra oskäliga och ej befogade kostnader för *den försäkrade*. Följs inte anvisningarna, är *den försäkrade* inte berättigad till ersättning för kostnad som uppstår härigenom.

21.2.4.4 Högsta ersättning avseende myndighetsbeslut och byggnads/byggnadsdels kulturhistoriska värde eller konstnärliga utsmyckning

För kostnad som kan ersättas enligt punkterna 21.2.4.1 eller 21.2.4.2 gäller att högsta ersättning som kan lämnas per skadetillfälle anges i punkt 6.2.1, Fribelopp eller annat belopp angivet i *försäkringsbrevet*.

21.3 Annan byggnad uppförs eller anskaffas av försäkrad

Om *försäkrad* inom två år, efter medgivande av panträttshavare, uppför eller anskaffar annan *byggnad* inom samma land som den skadade byggnaden finns, för samma eller liknande ändamål, värderas skada till uppförande- eller anskaffningskostnaden, dock högst till kostnaden som om *återställande* skulle ske och därmed värderas enligt punkt 21.1 och 21.2. Avdrag görs i så fall för ökning i värde genom ändrad ändamålsenlighet, dock inte för ändrad belägenhet.

21.4 Byggnad som inte återställs och annan byggnad uppförs inte och anskaffas inte

Återställs inte den skadade byggnaden eller uppförs eller anskaffas inte annan *byggnad* för samma ändamål inom två år, värderas skadan till skillnaden mellan byggnadens *ekonomiska värde* omedelbart före och omedelbart efter skadan, dock högst till återställandekostnaden enligt punkt 21.1 och 21.2.

21.5 Restvärde vid hinder på grund av lag eller myndighets föreskrift

Om *återställande* av *byggnad* hindras på grund av lag eller myndighets föreskrift, är *den försäkrade* även berättigad till ersättning – restvärdeersättning – för vad kvarvarande delar därigenom förlorat i värde.

Den försäkrade är skyldig att följa Modernas anvisningar och på Modernas bekostnad vidta nödvändiga åtgärder, såsom att söka dispens eller överklaga beslut. Följs inte anvisningarna är *den försäkrade* inte berättigad till ersättning för den förlust som uppstår genom att kvarvarande delar av *byggnad* inte kan användas.

21.6 Värdering av skada på maskinerier och fastighetsinventarier som återställs

Vid *återställande* av skadade *maskinerier* eller *fastighetsinventarier* värderas skadan, med beaktande av bestämmelserna i punkt 21.1, till kostnaden för att utan dröjsmål återställa skadat föremål med samma eller likvärdigt utförande, på ett rationellt och modernt sätt vad avser metoder och material. *Återställandet* måste påbörjas snarast och vara fullgjort senast inom två år från skadedagen.

Merkostnader på grund av beslut, krav eller normer från myndighet avseende konstruktion, utförande, användning eller liknande ersätts inte.

Utökas i samband med *återställandet* skadat föremåls avkastningsförmåga, reduceras skadeersättningen med värdet av den vinstökning som kan beräknas uppkomma inom två år från det att *återställandet* är fullgjort. För vinstökning understigande 1 000 000 SEK görs ingen reduktion.

21.6.1 Begränsning

Om skadat föremål vid skadetillfället har ett *tekniskt värde* som är lägre än halva *nyanskaffningsvärdet* värderas skadan högst till föremålets *tekniska värde*.

Vid värdering av *maskinerier* och *fastighetsinventarier* bedöms varje avskiljbar och utbytbar enhet var för sig.

För egendom som anges i punkt 21.6.1.1 – 21.6.1.7 värderas skada med avdrag, som anges för respektive typ av egendom, från återställandekostnaden enligt ovan.

21.6.1.1 Vissa maskinerier och fastighetsinventarier

Föremål - tabellen gäller inte för föremål som särskilt anges i punkt 21.6.1.2 – 21.6.1.8	Tid utan ålders- avdrag *)	Avdrag per påbörjad tidsperiod därefter
<i>Dator</i> och mobiltelefon	6 månader	> 6 månader – 12 mån. = 20 % > 12 månader – 18 mån. = 40 % > 18 månader – 36 mån. = 60 % > 36 mån. = 80 %
	Tid utan ålders- avdrag *)	Avdrag per påbörjat år därefter
Handverktyg och redskap som inte är el-, tryckluft- eller motordrivna då enskilt föremåls <i>nyanskaffningsvärde</i> understiger 50 000 SEK	2 år	10 %
Eldrivna verktyg, redskap och maskiner då enskilt föremåls <i>nyanskaffningsvärde</i> understiger 50 000 SEK	1 år	20 %
Elektrisk motor och omformare	8 år	5 %
Generator och transformator	10 år	4 %
Laserrör och laserhuvuden	1 år	15 %
Kyl- och fryskompressor	3 år	10 %

Ställning, container och bod	5 år	10 %
Duk i plasthall och tält	1 år	15 %

*) Räknat från den tidpunkt då föremålet första gången togs i bruk som ny

Avdrag för värdeminskning är begränsat till 80 % för egendom som före skadan var i funktionsdugligt skick och normalt underhållen, se punkt 21.1.2.

21.6.1.2 Motordrivna fordon, borrhigg med mera

Är motordrivna fordon försäkrade enligt detta villkor gäller följande. Skada på motordrivna fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängfordon) och släpfordon till dessa samt skogsmaskin (till exempel processor eller fällare) och borrhigg värderas till högst egendomens *marknadsvärde*.

21.6.1.3 Modeller, formar, mönster och utbytbara verktyg

Skada på modeller, formar, mönster samt *utbytbara verktyg* värderas till högst egendomens *tekniska värde*. Inaktuella föremål värderas dock till högst 20 % av återställandekostnaden.

21.6.1.4 Murverk, inmurning och infordring

Skada på murverk, inmurning och infordring värderas till högst egendomens *tekniska värde*.

21.6.1.5 Förbrukningsmaterial och slitdelar

Skada på slitdelar till förbränningsmotor, till exempel cylinderfoder, kolv, lager och cylinderblock utan lösa foder, värderas med avdrag för värdeminskning. Avdrag för värdeminskning görs med 15 % av delarnas återställandekostnad per påbörjat år, räknat från den dag som motorn första gången togs i bruk eller senast renoverades. Procentsatsen för den årliga avskrivningen är grundad på en årlig drifttid av 1 200 - 1 500 timmar. Avviker den årliga drifttiden väsentligt härifrån, ska hänsyn tas till detta genom att procentsatsen ökas eller minskas.

Skada på annat förbrukningsmaterial och andra slitdelar, än till förbränningsmotor, till exempel bränsle, drivmedel, smörjmedel, dukar, däck, slangar, filter, linor, viror, packningar, remmar, kedjor, stenar, larvband, transportband, transportplåtar och valsbeklädnad, värderas till högst egendomens *tekniska värde*.

21.6.1.6 Egen bekostad fast inredning

Skada på *egen bekostad fast inredning* värderas enligt tillämpliga regler i punkt 21.1 - 21.2.

21.6.1.7 Vindkraftverk

Skada på vindkraftverk värderas enligt nedan.

Föremål	Tid utan åldersavdrag *)	Avdrag per påbörjat år därefter *)
Växellåda	2 år	10 %
Generator	5 år	10 %
Vingar	5 år	10 %
Elmotor	5 år	10 %
Hydraulik	5 år	10 %
Drivaxlar och transmission	5 år	10 %
Torn, inklusive fundament	10 år	5 %
Lager i och utanför komponenter och enheter enligt ovan	2 år	15 %
Elektriska komponenter, kablar och andra föremål i vindkraftverk som inte upptas i denna tabell	10 år	5 %

*) Räknat från den tidpunkt då föremålet första gången togs i bruk som ny av *den försäkrade*. Om *den försäkrade* anskaffat föremålet begagnat räknas åldersavdrag från den tidpunkt då föremålet första gången togs i bruk, som ny. Om *den försäkrade* anskaffat föremålet som renoverad utbytesdel tillämpas inte kolumnen "Tid utan åldersavdrag". Avdrag görs i sådant fall med aktuell procentsatshet enligt höger kolumn i tabellen ovan, med början då föremålet första gången togs i bruk i *försäkrads* anläggning.

Avdrag för värdeminskning är begränsat till 80 % för egendom som före skadan var i funktionsdugligt skick och normalt underhållen, se punkt 21.1.2.

21.7 Maskinerier och fastighetsinventarier som inte återställs

Återställs inte den skadade egendomen av *försäkrad* inom två år värderas skadan till skillnaden mellan egendomens *ekonomiska värde* omedelbart före och efter skadan.

Nedanstående föremål värderas dock enligt reglerna i punkt 21.6 ovan oavsett om *återställande* sker eller inte
 - dator och mobiltelefon
 - handverktyg och redskap som inte är el-, tryckluft- eller motordrivna då enskilt föremåls *nyanskaffningsvärde* understiger 50 000 SEK

- eldrivna verktyg, redskap och maskiner då enskilt föremåls nyanskaffningsvärde understiger 50 000 SEK.

21.8 Värdering av varor

Skada på *varor* värderas enligt nedan efter avdrag för eventuellt restvärde.

Vid värdering av skadade *varor* enligt nedan som innefattar *täckningsbidrag*, ska samordning av sådan värdering göras med värdering av skada som ersätts av avbrottsförsäkring så att kostnader och vinst inte ersätts från bägge momenten.

21.8.1 Varor anskaffade för försäljning

Varor som *den försäkrade* har anskaffat för försäljning värderas till vad det vid skadetillfället skulle ha kostat att ersätta dem med nya *varor* av samma slag.

Om återanskaffning av *varor* av samma slag sker inom skälig tid* efter skadetillfället, beaktas vid skadevärderingen ändrade kostnader på grund av prisändring.

Om återanskaffning av *varor* av samma slag inte sker inom skälig tid* efter skadetillfället, avräknas inbesparade anskaffnings- och försäljningskostnader, till exempel transportkostnader och hanteringskostnader.

*Med skälig tid avses här den tid som, utan dröjsmål, åtgår för att anskaffa *varor* av samma slag åter till *försäkrads försäkringsställe* eller till annan permanent eller provisorisk plats där verksamheten kan bedrivas, dock längst två år.

Varor som före skadan har ett lägre värde än anskaffningsvärdet vid skadetillfället på grund av inkurans eller annan omständighet värderas högst till *varornas ekonomiska värde* omedelbart före skadan, dock högst till *den försäkrades* faktiska inköpspris för de skadade *varorna*.

21.8.2 Varor som den försäkrade tillverkat

Varor som *den försäkrade* tillverkat eller har haft under tillverkning värderas till tillverkningskostnaderna – direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader – vid skadetillfället, dock högst till det pris för vilket egendomen då hade kunnat säljas.

Varor som före skadan har ett lägre värde än det högsta värdet enligt föregående stycke på grund av inkurans eller annan omständighet värderas högst till *varornas ekonomiska värde* omedelbart före skadan, dock högst till *den försäkrades* faktiska tillverkningskostnad för de skadade *varorna*.

21.8.3 Varor som är sålda och färdiga för leverans

Varor sålda och färdiga för leverans värderas – i den mån leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

21.9 Ritningar, arkivalier, datainformation och programlicenser

Skada på *ritningar*, *arkivalier*, *datainformation* och *programlicenser* värderas till de normala kostnader* som inom två år läggs ned för att återställa den information som är nödvändig för försäkrad rörelses fortsatta verksamhet.

21.9.1 Datainformation

*Med normala kostnader avseende *datainformation* avses kostnader för

- *återställande* av data från säkerhetskopior, inbegripet manuell inmatning av data där sådan erfordras
- *återställande* av system -, standard- och applikationsprogram från säkerhetskopia, dock beaktas inte de kostnader som
 - avser avlägsnande av programfel eller ändringar av program när program återställs eller ersätts
 - orsakats av att information inte kan återskapas
 - avser rättning av felaktiga av användare manuellt registrerade data
 - avser merkostnad genom arbete på overtid.

21.9.2 Programlicenser

*Med normala kostnader avseende programlicenser avses kostnader för ny programlicensavgift om *försäkrad* enligt användaravtal med leverantör/konstruktör åtagit sig att svara för förlorat hårdvaruläs.

21.9.3 Ritningar och andra arkivalier

*Med normala kostnader avseende ritningar och andra arkivalier såsom register, kartotek och dylikt, som vid skada inte kan rekonstrueras utan anlitande av särskild expertis, avses kostnader för återställande från mikrofilm eller annan kopia. Om mikrofilm eller annan kopia inte finns eller har blivit obrukbar i samband med den skada som ska värderas, lämnas ingen ersättning.

21.10 Pengar och värdehandlingar

För *pengar* och *värdehandlingar* som inte kan återställas värderas skada till kontantvärdet vid skadetillfället. För övriga värdehandlingar värderas skada till de normala kostnader som inom två år läggs ned på *återställandet*.

21.11 Kunders eller annans egendom

Skada värderas efter de regler som gäller för den *objekttyp* egendomen skulle ha tillhört om den varit *försäkrad*, till exempel *maskinerier* eller *varor*. Kan separat försäkring tecknas för egendomen t ex motorfordons-, båt- eller hemförsäkring, värderas skada enligt tillämpliga villkor för sådan försäkring i Moderna.

I skadevärderingen ska även inräknas nedlagt arbete som utförts av *försäkrad* på skadad egendom som tillhör kund. Beträffande värdering av eget arbete, se inledningen av punkt 21.

21.12 Arbetstagares egendom

Skada på *arbetstagares egendom* som den försäkrade är skyldig att ersätta enligt kollektivavtal värderas enligt kollektivavtalets regler. *Arbetstagares egendom* i övrigt värderas enligt Modernas villkor för hemförsäkring.

21.13 Trädgård, tomt och markanläggning

Skada värderas till vad det kostar att återställa *trädgård och tomt*. Vid nyplantering av buskar, träd och blommor, lämnas ersättning endast för plantor som normalt saluförs som standardvara i handelsträdgård i det land där skada inträffat.

Skada på *markanläggning* värderas lika som för *maskinerier* och *fastighetsinventarier*.

Skada på ledningar och *installationer* utanför *byggnad*, inom fastigheten, värderas enligt tillämpliga regler i punkt 21.1 - 21.2.

21.14 Lös egendom

I det fall försäkrad egendom inte är angiven med *objekttyp* eller tillhör annan än *försäkrad* värderas skada efter de regler som gäller för den *objekttyp* egendomen tillhör enligt definitionerna för *objekttyp*, till exempel *maskinerier* eller *varor*.

22. Ersättningsregler

Försäkringen ska inte bereda *den försäkrade* någon vinst utan endast lämna ersättning för liden skada, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Ersättning ska beräknas enligt följande

- ersättningsbar skadekostnad värderad enligt punkt 21
- röjningskostnad enligt punkt 10
- *räddningskostnad* enligt Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41.3

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 23

I förekommande fall görs reducering

- på grund av *underförsäkring* eller otillräckligt kalkylbelopp enligt punkt 22.2
- avseende skadekostnad som överstiger förstariskbelopp eller angiven högsta ersättning
- på grund av brott mot Upplysningsplikt och Riskökning enligt Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 35

Till sist görs nedsättning om säkerhetsföreskrift inte följts.

22.2 Försäkringsformer – Försäkringsbelopp – Underförsäkring

För *byggnad* gäller *helvärdesförsäkring*, *fullvärdesförsäkring* eller *förstariskförsäkring*. Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* gäller att *byggnad* är helvärdesförsäkrad.

För *maskinerier* och *varor* gäller *helvärdesförsäkring* om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

För övriga *objekttyper* gäller *förstariskförsäkring*.

Är försäkringsbeloppet gemensamt för flera *objekttyper* men lägre än *objekttypernas* sammanlagda värde enligt bestämmelserna för respektive *objekttyp*, ersätts vid skada endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och det gemensamma värdet som ska vara angivet för att full försäkring ska föreligga för aktuella *objekttyper*.

I det fall försäkrad egendom inte är angiven med *objekttyp* eller är angiven som lös egendom, gäller bestämmelserna för sådan egendom lika som för den *objekttyp* egendomen tillhör enligt definitionerna för *objekttyp*, till exempel *maskinerier* eller *varor*.

Om skadeersättningen reduceras på grund av bestämmelserna i punkt 22.2 ska

- försäkringsbelopp eller kalkylbelopp räknas upp i den mån det är möjligt enligt bestämmelserna i punkt 6.3, Investerings- och prisändringsskydd, innan reducering görs
- motsvarande reducering görs på *räddningskostnader* och röjningskostnader.

22.2.1 Helvärdesförsäkring

Vid *helvärdesförsäkring* ersätts uppkommen skada i dess helhet intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av punkt 21, Skadevärderingsregler, och andra bestämmelser i villkoren samt försäkringshandlingar i övrigt, under förutsättning att full försäkring föreligger.

Full försäkring vid *helvärdesförsäkring* föreligger om försäkringsbeloppet motsvarar minst belopp enligt nedan.

22.2.1.1 Byggnad och maskinerier

Full försäkring

För *byggnad* och *maskinerier* ska försäkringsbeloppet motsvara *byggnadens* respektive *maskineriernas nyanskaffningsvärde* för att full försäkring ska föreligga. Om *nyanskaffningsvärdet* ökar under *försäkringstiden*, mer än vad som ryms inom punkt 6.3, Investerings- och prisändringsskydd, ska *försäkringstagaren* meddela höjning av försäkringsbeloppet till Moderna så att försäkringsbeloppet motsvarar *nyanskaffningsvärdet*.

För *maskinerier* gäller dessutom att det i försäkringsbeloppet ska ingå samtliga *maskinerier* i den försäkrade rörelsen, inklusive *maskinerier* som *den försäkrade* ansvarar för eller har åtagit sig att försäkra, till exempel hyrd, leasad eller lånad egendom.

Underförsäkring

Föreligger inte full försäkring innebär det att *underförsäkring* föreligger. Vid *underförsäkring* ersätts vid skada endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och *nyanskaffningsvärdet*.

22.2.1.2 Varor

Full försäkring

För *varor* ska försäkringsbeloppet motsvara varornas högsta värde under *försäkringstiden* avseende samtliga *varor* i den försäkrade rörelsen, inklusive *varor* som *den försäkrade* ansvarar för. Detta värde ska för *varor*

- som den försäkrade anskaffat för försäljning, motsvara vad det kostar att anskaffa dem som nya,
- som den försäkrade tillverkat eller har under tillverkning, motsvara tillverkningskostnaderna, det vill säga direkt material, materialomkostnader, direkt arbetslön, tillverkningsomkostnader och administrationskostnader,
- som är sålda och färdiga för leverans, motsvara – i den mån leverans inte kan fullgöras med andra *varor* – till det avtalade försäljningspriset, minskat med inbesparade kostnader.

Underförsäkring

Föreligger inte full försäkring innebär det att *underförsäkring* föreligger. Vid *underförsäkring* ersätts vid skada endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och det högsta värdet som borde ha varit uppgivet som försäkringsbelopp enligt föregående stycke.

22.2.2 Fullvärdesförsäkring

Anges det i *försäkringsbrevet* att egendom är fullvärdesförsäkrad ersätts uppkommen skada i dess helhet med de begränsningar som framgår av punkt 21, Skadevärderingsregler, och andra bestämmelser i villkoren samt försäkringshandlingar i övrigt.

22.2.2.1 Byggnad – Nybyggnad, ombyggnad eller tillbyggnad

Vid *fullvärdesförsäkring* avseende *byggnad* gäller att premien är beräknad med utgångspunkt från byggnadsbeskrivning och andra uppgifter som *försäkringstagaren* lämnat. *Försäkringstagaren* ska därför – förutom att lämna rätt uppgifter inför tecknandet av försäkringen – underrätta Moderna vid nybyggnad, ombyggnad eller tillbyggnad utöver vad som inom *försäkringstiden* ryms inom punkt 6.3, Investerings- och prisändringsskydd. Försummar *försäkringstagaren* detta, ersätts endast så stor del av skada som motsvarar förhållandet mellan erlagd premie för den aktuella *byggnaden* och den premie som rätteligen skulle ha erlagts för denna *byggnad*. Se även bestämmelserna om Upplysningsplikt och riskökning i Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 35.

22.2.2.2 Annan egendom än byggnad

Vid *fullvärdesförsäkring* avseende annan egendom än *byggnad* gäller följande.

- Om det i *försäkringsbrevet* är angivet ett högsta ersättningsbelopp i kombination med fullvärde, gäller samma regler som för *förstarisikförsäkring*.
- Om det i *försäkringsbrevet* inte är angivet ett högsta ersättningsbelopp i kombination med fullvärde och de premiegrundande uppgifterna som lämnats av *försäkringstagaren* är fel och därmed lett till en lägre premie, ersätts endast så stor del av skada som motsvarar förhållandet mellan erlagd premie för den aktuella egendomen och den premie som rätteligen skulle ha erlagts för denna egendom. Se även bestämmelserna om Upplysningsplikt och riskökning i Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 35.

22.2.3 Förstariskförsäkring

Vid *förstarisk/förstariskförsäkring* utgörs försäkringsbeloppet av ett avtalat förstariskbelopp.

Vid *förstariskförsäkring* ersätts uppkommen skada, inklusive *räddningskostnader* och röjningskostnader, intill försäkringsbeloppet med de begränsningar som framgår av punkt 21, Skadevärderingsregler, och andra bestämmelser i villkoren samt försäkringshandlingar i övrigt.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från beräknad skadekostnad enligt punkt 21, röjningskostnad enligt punkt 10 och räddningskostnad enligt Allmänna avtalsbestämmelser AB-DF, punkt 41 ett belopp som utgör *den försäkrades* självrisk.

Lägsta självrisk för försäkringen anges i *försäkringsbrevet* (grundsjälvrisk).

För vissa typer av skador kan en särskild självrisk gälla, vilket i så fall framgår i respektive villkorspunkt, i särskilt villkor eller i *försäkringsbrevet*. Är den valda grundsjälvrisken högre än vad den särskilda självrisken utgörs av, gäller den högre grundsjälvrisken.

De självrisker som uttrycks i basbelopp avrundas nedåt till närmaste 100-tal kronor.

Avser försäkringen flera fastigheter enligt fastighetsregistret tillämpas en självrisk för varje fastighet. Ligger flera fastigheter inom samma kvarter tillämpas dock endast en självrisk för dessa.

38. Säkerhetsföreskrifter

Reglerna om tillämpning med mera avseende säkerhetsföreskrifterna framgår av Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF, punkt 38.

38.1 Generella regler

38.1.1 Av Moderna meddelade föreskrifter

Den försäkrade ska utöver angivna föreskrifter i detta villkor följa

- de föreskrifter som anges i *försäkringsbrevet* och i övriga försäkringshandlingar, till exempel besiktningsprotokoll
- de föreskrifter som anges i Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF, eller i särskilt villkor.

38.1.2 Övriga föreskrifter

Den försäkrade ska utöver i punkt 38.1.1 angivna föreskrifter även följa

- de föreskrifter som meddelas av tillverkare, leverantör, uppdragsgivare, besiktningsman eller motsvarande, i syfte att förhindra eller begränsa skada
- de föreskrifter som i syfte att förhindra eller begränsa skada utgivits av tillämplig branschorganisation
- de föreskrifter – med tillämpningsföreskrifter – som i syfte att förhindra eller begränsa skada meddelas i lag, förordning eller i myndighets föreskrift om till exempel
 - brandfarliga och explosiva varor i lag (2010:1011) och förordning (2010:1075) om brandfarliga och explosiva varor
 - elektrisk starkströmsanläggning i elsäkerhetsförordning (2017:218) om elektrisk materiel
- Arbetsmiljöverkets föreskrifter som är tillämpliga i den försäkrade verksamheten
- övriga lagar och förordningar eller myndighets föreskrifter som är tillämpliga i den försäkrade verksamheten.

38.1.3 Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift

Reglerna om påföljd och minskning av skadeersättning då säkerhetsföreskrift inte har följts, gäller för sammanlagd ersättning från egendoms-, avbrotts-, extrakostnads-, merkostnads- och hyresförlustförsäkring.

38.1.3.1 Huvudregel

Har *den försäkrade* försummat att följa en säkerhetsföreskrift betalas ersättning från försäkringen endast i den utsträckning det kan antas att skadan skulle ha inträffat även om föreskriften hade följts.

Om *den försäkrade* kan göra antagligt att skadan delvis skulle ha inträffat oavsett om säkerhetsföreskriften hade följts kan ersättning lämnas för denna del.

Om inte annat anges vid respektive säkerhetsföreskrift gäller huvudregeln.

38.2 Säkerhetsföreskrifter för vissa objekt – Samtliga skadehändelser

38.2.1 Datorer, datamedia, datainformation och programlicenser

38.2.1.1 Datormiljö

Datoranläggning och maskinutrymme ska vara försedd med tillförlitlig och nödvändig kraftförsörjning samt sådan utrustning som skyddar mot skada genom åskslag, strömavbrott eller variationer i nätspänningen.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.2.1.3 Förvaring av originalprogram

Original exemplar av programvara ska förvaras på sådant sätt att inte exemplaret och installerade program kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.2.1.4 Förvaring av bevis på nyttjanderätt

Licensbevis ska förvaras på sådant sätt att licensen och installerade program inte kan skadas eller förloras vid samma tillfälle.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.2.1.5 Rutiner för säkerhetskopia

Säkerhetskopia ska framställas dagligen under arbetsdag eller med den högre frekvens som vanligen tillämpas inom *den försäkrades* verksamhetsområde.

Säkerhetskopia ska vara aktuell, komplett och funktionsduglig.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.2.1.6 Förvaring av säkerhetskopia

Säkerhetskopia ska förvaras skild från originalet på ett sådant sätt att kopian och originalet inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.2.1.7 Programvara försedd med hårdvarulås

Hårdvarulåset ska förvaras på sådant sätt att *datorn* och *hårdvarulåset* inte kan skadas eller förloras vid samma skadetillfälle.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.2.4 Byggnad eller lokal som inte är i bruk

För att förhindra eller begränsa skada på *byggnad* eller del av denna, som inte är i bruk, ska byggnaden eller lokalen stå under regelbunden, och efter omständigheterna lämplig, tillsyn. Befintliga installationer som innehåller vatten ska vara tömda och avstängda.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.3 Säkerhetsföreskrifter – Brandförsäkring

38.3.1 Revisionsbesiktning av elektrisk starkströmsanläggning

Elektrisk starkströmsanläggning ska på *försäkringstagarens* bekostnad revisionsbesiktigas i den omfattning som föreskrivs av Brandskyddsföreningens Elektriska nämnd, se www.elektriskanamnden.nu, eller av Moderna.

Elektrisk starkströmsanläggning är enligt gällande statliga föreskrifter varje elanläggning för sådan spänning, strömstyrka eller frekvens som kan vara farlig för person eller egendom.

Revisionsbesiktning ska enligt överenskommelse mellan försäkringsbolagen, handhas av Svenska Brandskyddsföreningens Elektriska Nämnd (EN), genom av nämnden auktoriserad besiktningsingenjör.

All administration och dokumentation gällande revisionsbesiktning ska ske i EN:s webbaserade objektregister EN2010.

Försäkrad ska uppvisa intyg om revisionsbesiktning på begäran av Moderna.

Vid revisionsbesiktningen påtalade fel och brister ska av behörig person rättas till inom den tid som anges i besiktningsingenjörrens revisionsbesiktningsprotokoll.

Den första revisionsbesiktningen ska utföras inom ett år efter det att hela anläggningen blivit besiktningspliktig. Därefter ska revisionsbesiktning normalt ske vart tredje kalenderår med högst 36 månader mellan besiktningarna. Annan besiktningsfrekvens kan gälla.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelser från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.3.2 Brandsläckningsredskap, sprinkler och larmanordningar

Brandsläckningsredskap, sprinkler och larmanordningar ska finnas i den utsträckning som anges av kommunen genom bygglov eller räddningstjänsten, i brandskyddsdokumentation eller av Moderna.

Permanent lastnings- och lossningsplatser ska vara försedda med handbrandsläckningsredskap.

Samtliga föreskrivna skyddsanordningar ska vara i funktion. Exempelvis ska

- brandsläckare vara fylld och fungerande
- brandlarm ska vara i drift, aktiverat och fungerande, samt uppfylla säkerhetsföreskrifterna i särskilt villkor Brandlarmanläggning, S 10, och SBF:s regler för brandlarm (SBF 110). Med ändring av SBF 110 punkt 5.3.5 ska larm överföras direkt till räddningstjänsten eller till en enligt SSF 136 certifierad larmcentral. Ingen larmlagring får förekomma.
- sprinklersystem ska vara i drift, aktiverat och fungerande, samt uppfylla säkerhetsföreskrifterna i särskilt villkor Vattensprinkleranläggning, S 11, och SBF:s regler för automatiskt vattensprinklersystem (SBF 120).

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelser från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.3.3 Branddörrar och annan sektionering

Branddörr, brandlucka och annan liknande sektionering ska vara stängd eller vara uppställd med anordning som stänger dörren, brandluckan eller sektioneringen vid rökutveckling.

Genomföringar och andra öppningar i brandsektionering ska vara tätade med typgodkända brandtätningmetoder så att de motsvarar väggens brandmotståndsklass.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelser från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.3.4 Uppvärmningsanordningar

Brännbart material ska hållas på nödvändigt avstånd från heta ytor på eldstäder och rökkanaler eller skyddas med isolering mot överhettning.

Varmluftspanna, byggtork och annan flyttbar anordning för uppvärmning med fast, flytande eller gasformigt bränsle ska vara av typ som godkänts av Sveriges Tekniska Forskningsinstitut eller annan behörig instans.

Flyttbar elvärmeapparat ska vara utförd enligt gällande EU-direktiv – CE-märkt.

Flyttbara uppvärmningsanordningar får inte användas i brand- eller explosionsfarliga utrymmen.

Byggtork får användas för uppvärmning av *byggnad* endast i samband med byggnads- och anläggningsarbete.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.3.5 Batteriladdning

Vid laddning av batteri för drivning av fordon och mobila maskiner ska Arbetsmiljöverkets föreskrifter angående blybatterier AFS 1988:4 och Svensk Standard SS-EN 62485-3 följas.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.3.6 Brännbart material förvarat utomhus

På annan tid än under normal arbets- och öppettid får inte emballage, *varor*, avfall eller annat brännbart material, förvaras på öppen, olåst lastkaj eller på annan plats utomhus, t ex öppen, olåst container/sopkärl inom sex meter från byggnad eller skärmtak.

För bostadshus gäller att emballage, avfall eller annat brännbart inte får förvaras inom sex meter från byggnad eller skärmtak.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.3.7 Tobaksrökning

Tobaksrökning får endast ske på av *den försäkrade* särskild för ändamålet anvisad plats och i enlighet med gällande lagstiftning.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.3.8 Förbränningsmotordrivet fordon

Förbränningsmotordrivet fordon (motorfordon, traktor, motorredskap och terrängmotorfordon) får i för arbetet nödvändig omfattning föras in eller användas i lokal eller upplag under förutsättning att

- fyllning, tömning eller byte av bränslebehållare samt laddning av batteri sker på ett betryggande sätt och på plats avskild från lokalen eller upplaget i övrigt
- permanenta lastnings- och lossningsplatser försetts med handbrandsläckningsredskap
- fordonet är försett med batterifrånskiljare och är spänningslöst då det inte används
- fordonet är försett med helautomatisk släckanläggning enligt SBF 127 då omgivande miljö är brand-/explosionsfarlig eller innehåller lättantändligt brännbart material samt att Moderna har lämnat medgivande till detta.

Förbränningsmotordrivet fordon får inte utan medgivande av Moderna garageras/ställas upp inom fabriktions- eller lagerlokal eller upplag.

För det fall Moderna lämnar ett medgivande sker detta i egenskap av försäkringsgivare avseende försäkrad egendom och/eller verksamhet. Ett medgivande från Moderna frantar inte *den försäkrade* det fullständiga ansvaret för säkerheten i byggnader och verksamheter.

På förbränningsmotordrivna fordon som inte tillhör verksamheten, får reparationer eller service inte utföras inom *försäkringslokal*. Föreskriften gäller inte om den normala verksamheten i *försäkringslokalen* är reparation/service av motordrivna fordon.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.3.9 Speciella anordningar

Sådana anordningar där risk för överhettning föreligger, exempelvis bastuaggregat, trinettkök och kaffebryggare, ska vara försedd med timer som inte går att koppla ur.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 prisbasbelopp.

38.3.10 Brandfarliga heta arbeten

38.3.10.1 Allmänna säkerhetsföreskrifter

Dessa säkerhetsföreskrifter för *heta arbeten* gäller för tillfällig arbetsplats där *heta arbeten* utförs och fara för brand kan föreligga.

Säkerhetsregel 0 - Tillstånd

Den som avser att bedriva eller låta bedriva *heta arbeten* på tillfällig arbetsplats (till exempel ägare eller brukare av fastighet eller total- eller generalentreprenör) ska skriftligen utse en tillståndsansvarig som ska bedöma om arbetena medför fara för brand.

Om fara för brand bedöms föreligga, får *heta arbeten* utföras endast under förutsättning att den tillståndsansvarige

- utfärdar tillstånd för arbetena på Brandskyddsföreningens blankett: "Tillstånd/Kontrollista" för *heta arbeten* eller motsvarande, som ska vara fullständigt ifyllt
- under arbetenas utförande förvissas sig om att nedanstående säkerhetsregler följs.

Den tillståndsansvarige får delegera sitt ansvar endast om den som utsett honom skriftligen medgivit detta.

Den tillståndsansvarige får inte utföra de *heta arbetena*.

Säkerhetsregel nr 1 - Behörighet

Den som ska utföra brandfarliga *heta arbeten* ska ha behörighet och erfarenhet av brandskydd. Detsamma gäller den som ska vara brandvakt. Behörighetsutbildning ska vara genomförd enligt den plan som beslutats av försäkringsbolagens och Brandskyddsföreningens utbildningskommitté för *heta arbeten*. Den som är utsedd att regelbundet vara tillståndsansvarig ska ha motsvarande utbildning och erfarenheter.

Säkerhetsregel nr 2 - Brandvakt

Brandvakt ska utses och finnas på arbetsplatsen – även under arbetsrast – under den tid som de *heta arbetena* utförs och under den efterbevakningstid – minst en timme – eller annan tid som den tillståndsansvarige angett i tillståndet. Brandvakten får inte lämna arbetsplatsen förrän faran för brand upphört. Brandvakt krävs inte när den tillståndsansvarige bedömer att det är uppenbart att arbetet kan utföras med samma säkerhet utan brandvakt.

Säkerhetsregel nr 3 - Brandfarlig vara

För *heta arbeten* i utrymmen som innehåller eller har innehållit brandfarlig vara, ska tillstånd inhämtas från den som är utsedd att vara föreståndare för hanteringen.

Säkerhetsregel nr 4 - Städning och vattning

Arbetsplatsen ska vara städad och vid behov vattnad.

Säkerhetsregel nr 5 - Brännbart material

Brännbart material på och i närheten av arbetsplatsen ska flyttas bort, skyddas genom övertäckning eller avskärmas.

Säkerhetsregel nr 6 – Dolda brännbara byggnadsdelar

Värmeledande konstruktioner och dolda brännbara byggnadsdelar ska undersökas med hänsyn till brandfaran, samt vid konstaterad brandfara skyddas och göras åtkomliga för omedelbar släckinsats.

Säkerhetsregel nr 7 - Otätheter

Springor, hål, genomföringar och andra öppningar på och i närheten av arbetsplatsen ska vara tätade och även kontrollerade med hänsyn till brandfaran.

Säkerhetsregel nr 8 - Släckutrustning

Godkänd, fungerande och tillräcklig släckutrustning ska finnas tillgänglig för omedelbar släckinsats. Här avses slang med vatten eller två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233BC (minst 2 x 6 kg pulver).

Vid takläggning krävs:

Slang med vatten och två certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233BC (minst 2 x 6 kg pulver). Alternativt gäller tre certifierade handbrandsläckare med minsta effektivitetsklass 34A 233BC (minst 3 x 6 kg pulver). Vid taklägningsarbeten krävs alltid att brytverktyg och handstrålkastare finns på arbetsplatsen.

Säkerhetsregel nr 9 - Svetsutrustning

Svetsutrustning ska vara felfri. Acetylenflaska ska vara försedd med bakslagsskydd. Svetsbrännare ska vara försedd med backventil för brännings och syrgas. Skyddshandske och avstängningsnyckel ska finnas.

Säkerhetsregel nr 10 - Larmning

Räddningstjänsten/brandkåren ska kunna larmas omedelbart. Fungerande mobiltelefon ska finnas tillgänglig om inte stationär telefon finns inom räckhåll. Den som uppdras att larma ska känna till arbetsplatsens adress.

Säkerhetsregel nr 11 - Torkning, uppvärmning och upptining

Vid torkning eller uppvärmning genom förbränning med gas, ska lågan vara innesluten så att den inte kan orsaka antändning.

Säkerhetsregel nr 12 - Torkning av underlag och applicering av tätskikt

Vid torkning av underlag och applicering av tätskikt får material uppvärmas till högst 300°C.

Säkerhetsregel nr 13 - Smältning av asfalt

Vid smältning av asfalt ska utrustningen ställas upp, hanteras och tillses enligt Brandskyddsföreningens "Säkerhetsregler för smältning av asfalt vid arbeten på tak och balkonger."

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelser från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 30 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.4 Säkerhetsföreskrifter – Skada genom vatten eller annan vätska

För att förhindra skada genom utströmning ska

- invändig *installation* för regn- och smältvatten uppfylla de krav som ställs på avloppsledning enligt Boverkets byggregler och gällande normer vid tidpunkten för uppförandet eller utbyte vid senare reparation eller renovering
- *tätskikt* i *våtutrymme* uppfylla de funktionskrav som uppställs enligt Boverkets byggregler och vara utförda enligt de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförandet eller reparationen eller renoveringen
- *installation* för vatten eller annan vätska vara utförd enligt de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförandet eller utbyte vid senare reparation eller renovering samt vara provad och godkänd i vedertagen ordning

För att förhindra att *varor* befintliga i *källarlokal* skadas, ska sådana *varor* vara uppallade minst 10 centimeter över golvet.

Se även punkt 38.12 Säkerhetsföreskrifter - Cistern och oljeskada.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelser från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.5 Säkerhetsföreskrifter – Inbrottsförsäkring

För inbrottsförsäkringen gäller att föreskrivna skyddskrav ska vara uppfyllda och att samtliga föreskrivna skyddsanordningar ska vara i funktion. Exempelvis ska

- lås vara låsta
- regler vara reglade
- larmanläggning vara aktiverad, i drift och fungerande. För larmanläggning gäller säkerhetsföreskrifterna i särskilt villkor Inbrottslarmanläggning, S 4.

Säkerhetsföreskrifterna ställer krav bland annat på det fysiska inbrottskyddet för *försäkringslokal* vilket beskrivs i särskilda villkor för inbrottskyddsklasserna: *Skyddsklass 1 (S 1)*, *skyddsklass 2 (S 2)* respektive *skyddsklass 3 (S 3)*.

Vilken *skyddsklass* som gäller för *försäkrads försäkringslokal* framgår av *försäkringsbrevet* eller i särskilt försäkringsvillkor. Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* eller i särskilt villkor gäller *skyddsklass 2*.

Skyddskraven gäller såväl ingångs-, som utgångsvägar. Samtliga lokaler som direkt ansluter till varandra och som disponeras av *försäkringstagaren* anses som en och samma *försäkringslokal*.

Utöver säkerhetsföreskrifterna i punkt 38.5 gäller särskilda säkerhetsföreskrifter enligt särskilt villkor om sådant är åsatt försäkringen.

De säkerhetsföreskrifter som gäller för inbrottsförsäkringen gäller även vid *utbrott*.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.3 Handhavande av, lås, kod, låskombination och nyckel

38.5.3.1 Nyckel, kod och låskombination till värdeskåp, kassa- och värdevalv

Nyckel, kod eller låskombination till *värdeskåp*, kassa- och värdevalv får inte förvaras på samma *försäkringsställe* som skåpet eller valvet. Sådant nyckel, kod och låskombination ska förvaras i låst

- lokal på annan plats som uppfyller samma krav på inbrottskydd som gäller för det *försäkringsställe* där stölden eller skadegörelsen sker
- bostad på *försäkringsställe* då den som haft hand om nyckeln, koden eller låskombinationen vistas där
- bostad på annan plats än *försäkringsställe*.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.3.2 Nyckel, kod och låskombination till byggnad och försäkringslokal

Lås, kod, låskombination och nyckel ska omedelbart bytas eller ändras om det finns anledning att misstänka att någon obehörigen innehar nyckel eller har kännedom om koden eller låskombinationen.

Nyckeln, koden och låskombinationen till *byggnad* eller *försäkringslokal* ska handhas och förvaras på betryggande sätt. Den får till exempel inte vara märkt eller placerad så att den kan identifieras av obehörig. Den får inte heller förvaras på sådant sätt i *försäkringslokalen* att den är lätt tillgänglig för obehörig. I nyckelskåp i anslutning till lokal får endast förvaras sådan nyckel, kod och låskombination som uteslutande passar till allmänt utrymme såsom pannrum, soprum, hissmaskinrum eller liknande, vilket är betryggande avskilt från annan lokal.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.3.3 Förvaring av nyckel till byggnad och försäkringslokal – ersättningsbelopp över 100 000 SEK

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att högre belopp än 100 000 SEK kan ersättas för låsändringar, gäller att nyckel till *byggnad* och *försäkringslokal* ska förvaras i *godkänt värdeskåp* som minst motsvarar SS-EN 1143-1, Grade II eller SS-EN 1143-2, Grade D-III.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.4 Pannrum, soprum, hissmaskinrum och liknande utrymme

För pannrum, soprum, hissmaskinrum och liknande gäller som särskild säkerhetsföreskrift att

- dörr, port och lucka ska vara låsta, varvid nyckel inte får lämnas synlig i närheten av utrymmet eller märkt så att lås dit nyckeln går kan härledas
- öppningsbart fönster ska vara stängt och invändigt reglat
- om nyckel till utrymmet förvaras i nyckeltub/nyckelförvaringsenhet ska sådan vara låst och minst uppfylla kraven enligt Stöldskyddsforeningen, SSFN 024, klass 2.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.5 Tillgrepp utifrån genom krossat fönster

I syfte att förhindra stöld utifrån genom krossat eller uppbrutet fönster, utan att gärningspersonen tar sig in i *försäkringslokalen*, ska fönster vara skyddat genom ett av följande alternativ

- galler/rullgaller certifierat enligt SSF:s norm för galler, klass 1 alternativt SS-ENV 1627, klass 4. Maskvidden ska anpassas efter egendomens storlek och form så att föremål inte kan tillgripas genom gallrets öppningar. Låsning av öppningsbart galler/jalusi ska ske med invändigt hänglås. Certifierat enligt SSF:s norm för hänglås, klass 2/grade 3 eller med annan likvärdig låsenhet
- laminerat glas certifierat enligt SS 22 44 25, klass B1 respektive SS-EN 356, klass P6B
- polykarbonatskiva certifierat enligt SS 22 44 25, respektive SS-EN 356, klass P6B. Alternativt godtas en minst 6 mm tjock polykarbonatskiva.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften och skadan utgörs av stöld av *stöldbegärlig egendom*, lämnas ersättning för *stöldbegärlig egendom* med högst 25 000 SEK.

38.5.7 Inhägnat område

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att försäkringen gäller för egendom i inhägnat område gäller nedan angivna säkerhetsföreskrifter.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.5.7.1 Områdets omslutning

Området där den försäkrade egendomen förvaras ska vara omslutet av en inhägnad (stängsel, vägg, grind, port med mera), som i sin helhet ger ett efter förhållandena godtagbart skydd mot *inbrott* och försvårar bortförandet av stöldgods.

Inhägnaden ska bestå av stängsel eller vägg och vara totalt minst 2,20 meter hög, varav de översta 0,20 metrarna ska utgöras av minst två rader taggtråd.

Inhägnaden ska anslutas så nära till marken att inkrypning under inhägnaden förhindras. Inhägnadens fastsättningsanordningar, stolpar, stag med mera ska vara förankrade i marken på ett godtagbart sätt.

Anmärkning

Exempel på godtagbart utförande av stängsel och väggar är

- flätverksstängsel av minst 3 millimeter tjock ståltråd med maskstorlek inte överstigande 50 x 50 millimeter
- vägg av trä, minst 25 millimeter tjock
- vägg av stålplåt, minst 1 millimeter tjock.

38.5.7.2 Grind, port och dörr

Grind, port och dörr ska fylla samma krav på skydd mot *inbrott* som stängsel och vägg enligt ovan. Vid gångjärnen till grind, port eller dörr ska finnas en spärranordning som förhindrar avlyftning i stängt läge.

Låsning av grind, port och dörr

Grind, port och dörr ska vara låst med en *godkänd låsenhet* enligt SSF 200. Grind, port och dörr anses inte som låst om nyckel lämnats kvar i låset.

38.5.8 Container

Om det i *försäkringsbrevet* framgår att försäkringen gäller för egendom i container gäller nedan angivna säkerhetsföreskrifter.

Container ska vara uppställd på i *försäkringsbrevet* angivet *försäkringsställe*.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften avseende container tillämpas huvudregeln.

38.5.8.1 Skyddsklass 1 och 2

Om det av *försäkringsbrevet* framgår att skyddsklass 1 eller 2 gäller för *försäkringsstället*, gäller följande säkerhetsföreskrifter:

Containers omslutningsyta

Container ska vara utförd i minst 1,5 mm stålplåt i hela sin omslutningsyta. Fönster eller annan öppning ska vara försedd med *inkrypningskydd* motsvarande omslutningsytans motståndskraft i enlighet med Stöldskyddsföreningen SSF 012 lägst klass 3.

Dörr, port eller lucka

Dörr, port eller lucka ska ge ett godtagbart skydd mot inbrott och vara låst med låsbom enligt Stöldskyddsföreningen SSF 018 klass 4 och ha godkänt hänglås enligt Stöldskyddsföreningen SSF 014 klass 4. Alternativt godtas containerlås enligt Stöldskyddsföreningen SSF 051 i lägst klass 4.

38.5.8.2 Skyddsklass 3

Om det av *försäkringsbrevet* framgår att skyddsklass 3 gäller för *försäkringsstället*, gäller följande säkerhetsföreskrifter:

Containers omslutningsyta

Container ska vara utförd i minst 2 millimeter tjock stålplåt i hela sin omslutningsyta. Fönster eller annan öppning ska vara försedd med *inkrypningskydd* motsvarande omslutningsytans motståndskraft i enlighet med Stöldskyddsföreningen SSF 012 lägst klass 3.

Dörr, port eller lucka

Dörr, port eller lucka ska ge ett godtagbart skydd mot inbrott och vara låst med två låsbommar enligt Stöldskyddsföreningen SSF 018 klass 4 och ha godkända hänglås enligt Stöldskyddsföreningen enligt Stöldskyddsföreningen SSF 014 klass 4. Alternativt godtas två containerlås enligt Stöldskyddsföreningen SSF 051 i lägst klass 4. Låsenheten ska vara monterad i enlighet med tillverkarnas anvisningar.

38.6 Säkerhetsföreskrifter – Rånförsäkring

Utöver nedanstående föreskrifter gäller särskilda säkerhetsföreskrifter enligt särskilt villkor om sådant är åsatt försäkringen.

38.6.1 Hantering av pengar och värdehandlingar inom försäkringslokal på försäkringsställe

Den som hanterar *pengar och värdehandlingar* inom *försäkringslokal* på *försäkringsställe* ska ha fyllt 18 år, såvida inte annan *arbetstagare* som uppnått samma ålder samtidigt vistas i lokalen.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.6.2 Hantering av pengar och värdehandlingar och viss stöldbegärlig egendom utanför försäkringslokal

Vid transport av *pengar och värdehandlingar* utanför *försäkringslokal* ska den som utför transporten ha fyllt 18 år.

Om värdet på *pengar och värdehandlingar* överstiger 100 000 SEK gäller dessutom att egendomen ska transporteras

- i en värdetransportväska med sedelinfärgning som uppfyller kraven enligt Stöldskyddsföreningen SSFN 043 och som är låst med nyckel som inte får medföras av transportören, eller
- gemensamt av minst två personer som båda har fyllt 18 år.

Om värdet av *varor* och *kunders egendom* som helt eller delvis består av ädel metall, äkta pärlor och ädelstenar, ur, inklusive armband, avsedda att bäras eller konstverk överstiger 100 000 SEK gäller att egendomen ska transporteras av minst två personer som båda har fyllt 18 år.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.8 Säkerhetsföreskrifter - Transportförsäkring

För att förhindra skada och stöld av egendom i transportmedel

- ska egendomen före transportens början emballeras, packas, stuvas eller i övrigt iordningställas för transporten på ett ändamålsenligt sätt
- ska, vid lastning eller lossning, transportmedlet och den transporterade egendomen vara under ständig uppsikt samt att förarhytt ska vara låst och fönster vara stängda
- ska transportmedlet, vid uppehåll i färden, vara låst och fönster vara stängda
- ska nyckeln till fordonet inte lämnas kvar i, på eller i närheten av fordonet.

Föreskrivet fordonslarm ska vara aktiverat, i drift och fungerande enligt tillverkarens eller anläggarfirmas rekommendation.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften tillämpas huvudregeln.

38.9 Säkerhetsföreskrifter – Snötryck och snöras

Den försäkrade ska fortlöpande skotta eller på annat sätt röja undan förekommande snö på *byggnaders* tak så att risken för överlast och snöras undanröjs. Säkerhetsföreskriften är tillämplig då *försäkrad*

- äger *byggnaden* eller
- enligt avtal med *byggnads* ägare eller hyresvärd, entreprenadavtal eller annat avtal har ansvaret för skada på entreprenaden, *byggnadens* skötsel och/eller för att skotta eller på annat sätt röja undan förekommande snö på *byggnads* tak. Detsamma gäller för *försäkrad* som på grundval av omständigheterna kan antas ha ett sådant ansvar.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift - avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften avseende snötryck eller snöras, görs avdrag med 30 % av den sammanlagda ersättning som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett *prisbasbelopp* och högst 1 000 000 SEK.

38.11 Säkerhetsföreskrifter – Maskinförsäkring

För att förhindra skada på försäkrade *maskinerier*, *fastighetsmaskin* eller *installation* ska egendomen

- vara installerad enligt tillverkarens rekommendationer eller de branschregler och normer som är gällande vid tidpunkten för uppförande eller reparation samt vara provad och godkänd i vedertagen ordning
- drivas och underhållas enligt tillverkarens rekommendation eller gällande branschregler och normer.

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift – avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskriften görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättningen som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.12 Säkerhetsföreskrifter – Cistern- och oljeskadeförsäkring

Påföljd vid åsidosättande av säkerhetsföreskrift – avvikelse från huvudregeln

Har *den försäkrade* försummat att följa säkerhetsföreskrifterna avseende cistern- och oljeskadeförsäkring görs avdrag med 20 % av den sammanlagda ersättningen som annars skulle ha betalats från försäkringen, dock med lägst ett och högst 10 *prisbasbelopp*.

38.12.1 Cistern

För cistern som innehåller brännbar, explosiv eller frätande vätska ska i författning eller av myndighet meddelade föreskrifter följas. Dessa föreskrifter återfinns bland annat i

- Arbetsmiljöverkets författningssamling (AFS 2016:2, AFS 2017:3)
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB:s/Sprängämnesinspektionens MSBFS 2014:5.
- Naturvårdsverkets författningssamling NFS 2003:24 med tillhörande ändringar.

38.12.1.1 Avstånd till uppvärmningsanordning

Utän Modernas medgivande får inte uppvärmningsanordning för olja, eldstad eller bar eld i någon form finnas närmare än 15 meter från cistern för brännbar vätska.

38.12.1.2 Påfyllning och tappning

Vid påfyllning eller tappning – dock minst en gång om året – ska vätskekvantiteten i cistern, som rymmer mer än 50 kubikmeter mätas och journalföras såväl före som efter påfyllningen respektive tappningen.

Journalen ska vid skada eller då Moderna så begär uppvisas för Moderna. Denna bestämmelse avser inte kontinuerlig tappning. Vid sådan tappning ska kontroll av normalt läckage och svinn ske genom annan lämplig åtgärd.

38.12.1.3 Jordning och åskledare

Cistern för brännbar vätska ska vara elektriskt jordad. Cistern som inte är av plåt ska dessutom vara försedd med åskledare.

38.12.1.4 Uppvärmning

Uppvärms i cistern befintlig brännbar vätska på annat sätt än genom varmvatten eller mättad ånga med högst 0,8 MPa övertryck, ska anordningen vara utförd enligt MSBFS 2014:5.

38.12.1.5 Över- och undertryck

Cistern ska vara så utförd eller försedd med sådana anordningar att fara för bristning av cistern genom övertryck eller vakuum undanröjs.

38.12.2 Oljeskada

Den försäkrade ska följa i författning eller av myndighet meddelad föreskrift i syfte att begränsa skada genom utströmmande olja.

38.12.2.1 Säkerhetsutrustning

För att begränsa skada och för att kunna göra ett snabbt ingripande vid oljeutströmning ska anläggningen ha tillgång till nödvändig utrustning för begränsning och sanering av olja samt berörd personal ha nödvändig utbildning i användandet av sådan utrustning.

Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar

Utöver ovanstående villkor gäller Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar, AB-DF, för försäkringsavtalet.

Avbrottsförsäkring

Vid försäkring av rörelse ingår avbrottsförsäkring om detta anges i *försäkringsbrevet*.

1. Vem försäkringen gäller för och försäkrad verksamhet

Försäkringen avser i *försäkringsbrevet* angiven verksamhet och gäller för *den försäkrade* såsom innehavare av försäkrad rörelse.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller under *ansvarstiden* för *avbrott* och extrakostnad till följd av egendomsskada eller annan händelse enligt avbrottsförsäkringens punkt 7, som inträffat under den tid försäkringen är i kraft (*försäkringstiden*).

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 12 månader om inte annat anges i *försäkringsbrevet* och räknas från den tidpunkt egendomsskada eller annan händelse enligt avbrottsförsäkringens punkt 7 inträffat.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av att egendom skadats på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

När det anges i avbrottsförsäkringens villkor att försäkringen gäller för skada som inträffat på *försäkringsställe* gäller avbrottsförsäkringen även för skada som inträffat på plats i omedelbar närhet till sådant *försäkringsställe*.

Arbetsområde eller andra platser, som inte anges med fastighetsbeteckning/gatuadress i *försäkringsbrevet* räknas inte som *försäkringsställe*.

3.2 På annan plats

3.2.1 Kund- och leverantörsavbrott

Vid *avbrott* enligt avbrottsförsäkringens punkt 7.2.1 gäller försäkringen för *avbrott* och extrakostnad till följd av egendomsskada som inträffat inom Norden, hos kund, leverantör eller hyresvärd om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

3.2.3 Oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Vid *avbrott* enligt avbrottsförsäkringens punkt 7.2.3 gäller försäkringen för *avbrott* och extrakostnad till följd av oförutsett avbrott i tillförsel som inträffat inom Sverige, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

3.2.4 Skada på försäkrads egendom på annan plats

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad till följd av egendomsskada som kan ersättas av egendomsförsäkringen utanför *försäkringsställe* med den omfattning och de begränsningar som gäller enligt egendomsförsäkringen punkt 3.2.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar lagligt intresse och avser skada som består i

- bortfall av *täckningsbidrag* i den försäkrade rörelsen under *ansvarstiden* och
- skäliga extrakostnader i syfte att upprätthålla den försäkrade rörelsen i den omfattning den skulle haft under *ansvarstiden*, om skada inte hade inträffat.

Försäkringen gäller endast för *täckningsbidrag* som *den försäkrade* kan visa att denne faktiskt redovisar till myndigheter i enlighet med gällande lagar och andra bestämmelser för bokföring och redovisning.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

Avbrottsförsäkringen gäller med antingen angiven *årsomsättning* som försäkringsbelopp eller med *täckningsbidraget* som försäkringsbelopp. Vilket av alternativen som gäller framgår i *försäkringsbrevet*.

6.2.1 Avbrottsförsäkring med årsomsättning som försäkringsbelopp

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *årsomsättning* är *årsomsättningen*, som anges i *försäkringsbrevet* högsta ersättning för *avbrott* och extrakostnader tillsammans under 12 månaders *ansvarstid*. Om avtal träffats om annan *ansvarstid* omräknas *årsomsättningen* i förhållande till den *ansvarstid* som avtalats.

För fastställande av försäkringsbelopp samt *underförsäkring*, se punkt 22.3.1.

6.2.1.1 Underförsäkringsskydd

Om *underförsäkring* föreligger, tillämpas inte bestämmelserna i punkt 22.3.1, under förutsättning att

- *försäkringstagaren* lämnat rätt uppgift om *årsomsättningen* i enlighet med bestämmelserna i punkt 22.3.1, under de senaste två åren och att;
- den *årsomsättning* som borde utgöra försäkringsbeloppet, enligt bestämmelserna i punkt 22.3.1, uppgår till högst 20 %, dock högst 10 000 000 SEK, mer än det i *försäkringsbrevet* angivna försäkringsbeloppet.

Högsta ersättning är försäkringsbeloppet som anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2 Avbrottsförsäkring med tackningsbidraget som försäkringsbelopp

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *tackningsbidraget* gäller att avbrottsförsäkringen är en *helvärdesförsäkring*. För fastställande av försäkringsbelopp samt *underförsäkring* i dessa fall, se punkt 22.3.2.

6.2.2.1 Underförsäkringsskydd

Om *underförsäkring* föreligger, tillämpas inte bestämmelserna i punkt 22.3.2 under förutsättning att

- *försäkringstagaren* lämnat rätt uppgift om *tackningsbidraget*, i enlighet med bestämmelserna i punkt 22.3.2, under de senaste två åren och att;
- det *tackningsbidrag* som borde utgöra försäkringsbeloppet, enligt bestämmelserna i punkt 22.3.2, uppgår till högst 20 %, dock högst 10 000 000 SEK, mer än det i *försäkringsbrevet* angivna försäkringsbeloppet.

Högsta ersättning är försäkringsbeloppet som anges i *försäkringsbrevet*.

6.2.2.2 Försäkringsbelopp för extrakostnader

Utöver *avbrott* och eventuella *räddningskostnader* enligt punkt 22.2 gäller försäkringen även för skäliga extrakostnader i syfte att upprätthålla den försäkrade rörelsen i den omfattning den skulle haft under *ansvarstiden*, om skada inte hade inträffat. Försäkringsbeloppet för sådana extrakostnader är 500 000 SEK, om inte annat framgår i *försäkringsbrevet*. Extrakostnadsförsäkringen är en *förstariskförsäkring*.

6.3 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad enligt vissa av avbrottsförsäkringens villkorspunkter och enligt följande stycke, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

Den sammanlagda ersättningen för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, mer- och extrakostnad samt *räddningskostnader* och röjningskostnader är begränsad enligt följande villkorspunkter som återfinns i egendomsförsäkringen

- 6.2.2.1 Byggnads- och montagearbeten, förflyttning, lyft med mera
- 7.3.5 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott
- 7.8 Naturskadeförsäkring
- 10 Röjningskostnad.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

7.1.1 Egendomsskada

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av att ersättningsbar skada inträffat på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*. Med ersättningsbar skada avses här egendomsskada som kan ersättas i enlighet med omfattning och villkor som gäller för egendomsförsäkringen enligt den tecknade försäkringen vari även avbrottsförsäkringen ingår. Detta gäller även om den skadade egendomen inte ägs av *försäkrad*. *Avbrott* och extrakostnader till följd av skada enligt egendomsförsäkringens punkt 7.10 (maskinskada), ingår dock inte utan att särskild maskinavbrottsförsäkring också tecknats, se punkt 7.1.3.

7.1.2 Avspärrning

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av att tillträde till rörelsen hindrats genom att Räddningstjänsten eller Polismyndigheten inom ramen för sin myndighetsutövning avspärrat område på grund av en hastigt uppkommen och omedelbar fara i omgivningen. Försäkringen gäller inte för avspärrning som sker inom ramen för planlagda skyddsåtgärder för i förväg kända händelser.

7.1.2.1 Högsta ersättning vid avspärrning

Vid *avbrott* och extrakostnad till följd av avspärrning är ersättningen begränsad till högst 1 000 000 SEK per skadetillfälle.

7.1.3 Maskinavbrott (Tilläggsavtal)

Anges det i *försäkringsbrevet* att maskinavbrottsförsäkring ingår gäller försäkringen för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av att ersättningsbar maskinskada inträffat på *försäkringsställe* som angetts i *försäkringsbrevet*. Med ersättningsbar skada avses här egendomsskada som kan ersättas i enlighet med omfattning och villkor som gäller för egendomsförsäkringen, med tillägg för maskinförsäkring enligt punkt 7.10, enligt den tecknade försäkringen vari även maskinavbrottsförsäkringen ingår. Detta gäller även om den skadade egendomen inte ägs av *försäkrad*.

7.2 På annan plats

7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott samt skada hos hyresvärd

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av att

- leverans enligt skriftligt leveransavtal* inte kan fullföljas på grund av att egendomsskada inträffat inom Norden hos kund eller leverantör med vilken *den försäkrade* har gällande skriftligt leveransavtal*,
- lokal som *försäkrad* hyrt för framtida bruk, enligt gällande skriftligt hyresavtal, skadas så att *den försäkrade* inte kan flytta in den tidpunkt som skriftligen avtalats med hyresvärd, under förutsättning att *avbrott* och extrakostnad skulle ha ersatts om egendomsskadan inträffat på i *försäkringsbrevet* angivet *försäkringsställe*.

Försäkringen lämnar inte ersättning för längre tid än den för leveransavtalet*/hyreskontraktet återstående avtalstiden.

*Med leveransavtal menas skriftligt avtal om köp eller försäljning av vara eller tjänst och som innehåller uppgifter om pris, mängd, tid/varaktighet med mera.

7.2.1.1 Undantag

Försäkringen gäller inte för *avbrott* och extrakostnad till följd av

- egendomsskada genom *inre orsak* (maskinskada) på *maskinerier*, även om sådant försäkringsskydd finns på *försäkringsställe*,
- avbrott i leverans till eller från leverantör av el, gas, vatten, värme och tele- och/eller data-kommunikation, även om sådant försäkringsskydd finns på *försäkringsställe*
- skada som var känd innan hyresavtalet undertecknades av *försäkrad*.

7.2.1.2 Högsta ersättning vid kund- och leverantörsavbrott samt skada hos hyresvärd

Vid kund- och leverantörsavbrott samt *avbrott* på grund av skada hos hyresvärd och extrakostnader i samband med sådana händelser, är ersättningen begränsad till högst 1 000 000 SEK per skadetillfälle.

7.2.3 Oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av oförutsett avbrott i tillförsel av el, gas, vatten, värme, tele-, och datakommunikation till den försäkrade rörelsen och som orsakats av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation.

7.2.3.1 Högsta ersättning vid oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Vid *avbrott* och extrakostnad på grund av oförutsett avbrott i tillförsel utifrån är ersättningen begränsad till högst 1 000 000 SEK per skadetillfälle.

7.2.4 Skada på försäkrads egendom på annan plats

Försäkringen gäller för *avbrott* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av ersättningsbar skada på försäkrad egendom som kan ersättas enligt egendomsförsäkringens punkt 3.2, På annan plats. *Avbrott* och extrakostnader till följd av skada enligt egendomsförsäkringens punkt 7.10 (maskinskada), ingår dock inte utan att särskild maskinavbrottsförsäkring också tecknats, se punkt 7.1.3.

7.2.4.1 Högsta ersättning vid skada på annan plats

Vid *avbrott* och extrakostnad på grund av skada på annan plats är ersättningen, gemensamt för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, extrakostnader samt *räddningskostnader* och röjningskostnader, begränsad till gällande försäkringsbelopp för skadad egendom, dock högst

- 50 000 SEK per skadetillfälle vid skadegörelse på eller stöld av *varor* och *kunders egendom* bestående av *stöldbegärlig egendom*, enligt egendomsförsäkringens punkt 3.2.2.1
- den högsta ersättning som gäller vid *rån* utanför *försäkringslokal* enligt egendomsförsäkringens punkt 7.4.2.2,
- 500 000 SEK vid andra skador som kan ersättas enligt egendomsförsäkringens punkt 3.2,
- 100 000 SEK vid skada som kan ersättas enligt egendomsförsäkringens punkt 7.6, Transportförsäkring.

7.3 Undantag

Förutom undantag som anges nedan och i villkoren i övrigt, gäller även Allmänna undantag, punkt 39, i Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF. Vad avser AB-DF punkt 39.4, Skada som annan svarar för, gäller försäkringen dock för *avbrott* och extrakostnad som kan ersättas av avbrottsförsäkringen i övrigt, till den del leverantör, entreprenör eller annan enligt åtagande i avtal eller enligt köprättslig lagstiftning inte är skyldig att lämna ersättning.

Försäkringen gäller inte för förlust eller kostnad som beror på förlängd *avbrotts*tid som orsakas av

- att *den försäkrade* inte utan drojsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift, till exempel att skadad egendom inte omedelbart återställs, såvida inte drojsmål beror på hinder utanför *den försäkrades* kontroll
- *den försäkrades* ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringskydd eller kapitalbrist,
- att en del av *ansvarstiden* används till förbättring, utvidgning eller annan förändring av verksamheten eller den skadade egendomen utöver dess återställande till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd

och inte heller för

- *hyresförlust*, extrakostnader och *räddningskostnader* avseende fastighet eller *byggnad*
- värdet av förlorad goodwill
- egendomsskada eller värdeminskning,
- förseningsvite, vite, kostnad för hävning av avtal eller liknande.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter *ansvarstidens* slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan.

21.1 Beräkning av täckningsbidrag

Bortfall av *täckningsbidrag* värderas till skillnaden mellan det förväntade* *täckningsbidraget* och det faktiska** *täckningsbidraget* under *ansvarstiden*.

*Med det förväntade *täckningsbidraget* avses det *täckningsbidrag* som den försäkrade rörelsen skulle ha uppnått om skada inte hade inträffat.

Det förväntade *täckningsbidraget* beräknas genom att först beräkna *täckningsbidraget* under en jämförelseperiod som är 12 månader direkt före skadedagen. Därefter justeras jämförelseperiodens *täckningsbidrag* med hänsyn till att andra förhållanden råder under *ansvarstiden* och med hänsyn till statistik, budgets, konjunktur, säsongsvariation med mera. Detta justerade *täckningsbidrag* utgör det förväntade *täckningsbidraget*.

** Med det faktiska *täckningsbidraget* avses det *täckningsbidrag* som den försäkrade rörelsen faktiskt uppnått under *ansvarstiden*, trots skadan, ökat med ett belopp som svarar mot sådant bortfall av *täckningsbidrag* som undantas i punkt 7.3.

21.2 Skadebelopp

Skadebeloppet utgörs av bortfallet av *täckningsbidrag* beräknat enligt punkt 21.1, minskat med

- kostnader som inte ingår i *täckningsbidraget* enligt definitionen i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner, AB-DF, till den del de överstiger vad som proportionellt svarar mot rörelsens minskade omfattning, såvida inte *den försäkrade* kan visa att de medfört minskning av förlusten
- sådana i det förväntade *täckningsbidraget*, enligt punkt 21.1, ingående kostnader som under *ansvarstiden* har kunnat inbesparas eller användas för annat ändamål. Exempel på sådana kostnader är inbesparad lön till personal, hyra, teknisk avskrivning på ej nyttjad maskinpark, inbesparad ränta på ej utnyttjat kapital
- det *täckningsbidrag* som ingår i ersättning för egendomsskadan, till exempel ersättning för eget reparationsarbete och för *varor*
- den ränteavkastning som *den försäkrade* under *ansvarstiden* erhållit på ersättning för egendomsskadan
- sådan ökning av *täckningsbidrag* som, till följd av skadan, uppkommit under *ansvarstiden* i annan rörelse som *den försäkrade* själv, eller annan för dennes räkning, driver
- ränteavkastning som uppstått om ersättning betalats till *den försäkrade* tidigare än vad som anges i punkt 22

ökat med

- *räddningskostnader* enligt punkt 22.2.1
- extrakostnader enligt punkt 22.2.2
- skällig ränteförlust och -kostnad som faktiskt uppkommit under *ansvarstiden* på grund av att ersättning betalas efter *ansvarstidens* slut. Vid beräkning av ränteförlust/-kostnad betalas avkastningsränta med högst Riksbankens referensränta plus två procentenheter.

22. Ersättningsregler

Skada regleras efter *ansvarstidens* slut.

Försäkringen ska inte bereda *den försäkrade* någon vinst, utöver den som ingår i *täckningsbidraget*, utan endast lämna ersättning för liden skada, beräknad enligt punkt 22.1, även om försäkringsbeloppet är högre.

22.1 Skadeersättning

Ersättning ska beräknas enligt följande

- ersättningsbar skada värderad enligt punkt 21
- *räddningskostnad* enligt punkt 22.2.1
- extrakostnad enligt punkt 22.2.2

med avdrag för

- *karens* enligt punkt 23.1

I förekommande fall görs reducering

- på grund av *underförsäkring* enligt punkt 22.3
- avseende skadekostnad som överstiger förstariskbelopp eller angiven högsta ersättning
- på grund av brott mot Upplysningsplikt och Riskökning enligt Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF, punkt 35.

Till sist görs nedsättning om säkerhetsföreskrift inte följts.

22.2 Räddningskostnader och extrakostnader

22.2.1 Räddningskostnader

Vid skada som omfattas av avbrottsförsäkringen lämnas ersättning för kostnader för sådan åtgärd som *försäkrad* är skyldig att omedelbart vidta enligt Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 41, Räddningsplikt, i syfte att begränsa *avbrott* som redan inträffat eller avvärja *avbrott* som befaras inträffa. Sådana kostnader ska avse lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade rörelsens drift och efter förmåga söka bereda sådana *arbetstagare*, som genom skadan blivit utan sysselsättning, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

Mer omfattande räddningsåtgärder ska alltid vidtas i samråd med Moderna.

Räddningskostnader ersätts med högst det belopp varmed åtgärderna minskat förlusten. Medför sådan kostnad nytta även under eventuell *karenstid* eller efter *ansvarstidens* slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på *ansvarstiden* med undantag av *karenstiden*.

22.2.2 Extrakostnader

Vid skada som omfattas av avbrottsförsäkringen lämnas ersättning för skäligen forcerings- och extrakostnader för åtgärder i syfte att upprätthålla den försäkrade verksamheten i den omfattning den skulle ha haft om skada inte inträffat, utöver räddningskostnader enligt ovan.

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *årsomsättning* är *årsomsättningen* som anges i *försäkringsbrevet*, högsta ersättning för *avbrott* och extrakostnader tillsammans i enlighet med punkt 6.2.

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *täckningsbidraget* är högsta ersättning för sådana extrakostnader 500 000 SEK om inte annat framgår i *försäkringsbrevet*.

Mer omfattande åtgärder ska alltid vidtas i samråd med Moderna.

Medför extrakostnad nytta även under eventuell *karenstid* eller efter *ansvarstidens* slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på *ansvarstiden* med undantag av *karenstiden*.

22.3 Försäkringsbelopp och Underförsäkring

22.3.1 Avbrottsförsäkring med årsomsättning som försäkringsbelopp

22.3.1.1 Full försäkring

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *årsomsättningen* ska försäkringsbeloppet motsvara rörelsens *årsomsättning* i enlighet med definitionen i Allmänna avtalsbestämmelser och Definitioner, AB-DF.

22.3.1.2 Underförsäkring

Föreligger inte full försäkring ersätts vid skada endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan erlagd premie för angiven *årsomsättning* och den premie som borde ha erlagts för den verkliga *årsomsättningen*.

22.3.2 Avbrottsförsäkring med täckningsbidraget som försäkringsbelopp

22.3.2.1 Full försäkring

När det framgår i *försäkringsbrevet* att försäkringsbeloppet baseras på *täckningsbidraget* ska försäkringsbeloppet motsvara *täckningsbidraget* under *ansvarstid* avseende skada som kan inträffa under *försäkringstiden*.

22.3.2.2 Underförsäkring

Föreligger inte full försäkring innebär det att *underförsäkring* föreligger. Vid *underförsäkring* ersätts vid skada endast så stor del av skadan som motsvarar förhållandet mellan försäkringsbeloppet och det försäkringsbelopp som borde vara uppgivet för att full försäkring skulle föreligga.

23. Karens och karenstid

23.1 Karens och karenstid

Vid varje skadetillfälle görs ett avdrag som utgör *den försäkrades karens*. Avdraget görs från det förväntade *täckningsbidraget* enligt punkt 21.1.

Om inte annat anges i *försäkringsbrevet* är *karenstiden*

- 72 timmar vid *avbrott* och extrakostnad enligt punkt 7.1.3 Maskinavbrott
- 72 timmar vid *avbrott* och extrakostnad enligt punkt 7.2.1 Kund- och leverantörsavbrott samt skada hos hyresvärd
- 48 timmar vid *avbrott* och extrakostnad enligt punkt 7.2.3 Oförutsett avbrott i tillförsel utifrån
- 24 timmar vid annan skadeorsak.

38. Säkerhetsföreskrifter

För avbrottsförsäkringen gäller samma säkerhetsföreskrifter samt påföljd vid åsidosättande, som för egendomsförsäkringen. Se punkt 38 i egendomsförsäkringens villkor och i Allmänna avtalsbestämmelserna.

Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar

Utöver ovanstående villkor gäller Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar, AB-DF, för försäkringsavtalet.

Hyresförlustförsäkring

Vid försäkring av *byggnad* ingår hyresförlustförsäkring om detta anges i *försäkringsbrevet*.

I enlighet med Hyreslagen och Bostadsrättslagen avses med lägenhet både bostadslägenhet samt lokal för annat ändamål.

1. Vem försäkringen gäller för

Försäkringen gäller för *den försäkrade* såsom ägare av försäkrad *byggnad*.

För *byggnad* som helt eller delvis är upplåten som bostadsrätt omfattas skada på motsvarande sätt som för annan *byggnad* enligt villkorspunkterna nedan samt med en särskild regel vid skadevärdering, se punkt 21.1.

2. När försäkringen gäller

Försäkringen gäller under *ansvarstiden* för *hyresförlust* och extrakostnader till följd av under *försäkringstiden* inträffad egendomsskada, enligt hyresförlustförsäkringens punkt 7, under den tid som är nödvändig för att *återställa byggnaden*, dock längst till *ansvarstidens* slut.

2.1 Ansvarstid

Ansvarstiden är 24 månader om inte annat anges i *försäkringsbrevet* och räknas från den tidpunkt egendomsskada, enligt hyresförlustförsäkringens punkt 7, inträffat.

3. Var försäkringen gäller

3.1 På försäkringsstället

Försäkringen gäller för *hyresförlust* som uppkommer i den försäkrade *byggnaden* till följd av att skada inträffat på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*.

När det anges i hyresförlustförsäkringens villkor att försäkringen gäller för skada som inträffat på *försäkringsställe* gäller hyresförlustförsäkringen även för skada som inträffat på plats i omedelbar närhet till sådant *försäkringsställe*.

Arbetsområde eller andra platser, som inte anges med fastighetsbeteckning/gatuadress i *försäkringsbrevet* räknas inte som *försäkringsställe*.

3.2 På annan plats

3.2.3 Oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Vid *hyresförlust* och extrakostnad enligt hyresförlustförsäkringens punkt 7.2.3 gäller försäkringen för *hyresförlust* och extrakostnad till följd av oförutsett avbrott i tillförsel som inträffat inom Sverige, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

4. Försäkrat intresse

Försäkringen omfattar lagligt intresse och avser skada som består i

- bortfall av hyresintäkter avseende den försäkrade *byggnaden* under *ansvarstiden* och
- skäliga extrakostnader i syfte att upprätthålla driften av den försäkrade *byggnaden* i den omfattning den skulle haft under *ansvarstiden*, om skada inte hade inträffat.

Försäkringen gäller endast för hyresintäkter och kostnader som *den försäkrade* kan visa att denne faktiskt redovisar till myndigheter i enlighet med gällande lagar och andra bestämmelser för bokföring och redovisning.

6. Försäkringsbelopp – Högsta ersättning

6.2 Försäkringsbelopp

6.2.1 Fullvärdesförsäkrad och halvvärdesförsäkrad byggnad

Vid *fullvärdesförsäkring* och vid *halvvärdesförsäkring* för den *byggnad* som skadats och föranlett *hyresförlust*, gäller att sådan *hyresförlust* försäkras utan beloppsbegränsning. Om skadeersättningen för *byggnaden* minskas på grund av *underförsäkring* eller brott mot Upplyningsplikt/ riskökning görs dock motsvarande minskning av ersättningen från hyresförlustförsäkringen.

6.2.1.1 Försäkringsbelopp för extrakostnader

Utöver *hyresförlust* och eventuella *räddningskostnader* gäller försäkringen även för skäliga extrakostnader i syfte att upprätthålla driften av den försäkrade *byggnaden* i den omfattning den skulle haft under *ansvarstiden*, om skada inte hade inträffat. Försäkringsbeloppet för sådana extrakostnader är 500 000 SEK, första risk, om inte annat framgår i *försäkringsbrevet*.

6.2.2 Förstarisikförsäkrad byggnad

Vid *förstarisikförsäkring* för den *byggnad* som skadats och föranlett hyresförlust och extrakostnad, gäller att högsta ersättning för sådan *hyresförlust* och extrakostnad tillsammans är 30 % av *byggnadens* förstarisikbelopp, varav extrakostnad högst 500 000 SEK.

6.3 Högsta ersättning

Ersättningen är begränsad enligt vissa av hyresförlustförsäkringens villkorspunkter och enligt följande stycke, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

Den sammanlagda ersättningen för egendomsskada, *avbrott*, *hyresförlust*, mer- och extrakostnad samt *räddningskostnader* och röjningskostnader är begränsad enligt följande villkorspunkter som återfinns i egendomsförsäkringen

- 6.2.2.1 Byggnads- och montagearbeten, förflyttning, lyft med mera
- 7.3.5 Skadegörelse utan samband med inbrott eller utbrott
- 7.8 Naturskadeförsäkring
- 10. Röjningskostnad.

7. Vad försäkringen gäller för

7.1 På försäkringsstället

7.1.1 Egendomsskada

Försäkringen gäller för *hyresförlust* och extrakostnad till följd av att försäkrad *byggnad* blir helt eller delvis obrukbar genom att ersättningsbar skada inträffat i den försäkrade *byggnaden* på *försäkringsställe* som anges i *försäkringsbrevet*. Med ersättningsbar skada avses här egendomsskada som kan ersättas i enlighet med omfattning och villkor som gäller för egendomsförsäkringen enligt den tecknade försäkringen vari även hyresförlustförsäkringen ingår. *Hyresförlust* och extrakostnad till följd av skada enligt egendomsförsäkringens punkt 7.10 (maskinskada), ingår dock endast under förutsättning att särskild maskinförsäkring för byggnads *installationer* och *fastighetsinventariering* ingår enligt *försäkringsbrevet*.

7.1.2 Avspärning

Försäkringen gäller för *hyresförlust* och extrakostnad som uppkommer till följd av att tillträde till försäkrad *byggnad* hindrats på grund av att Räddningstjänsten eller Polismyndigheten inom ramen för sin myndighetsutövning avspärrat område till följd av en hastigt uppkommen och omedelbar fara i omgivningen. Försäkringen gäller inte för avspärning som sker inom ramen för planlagda skyddsåtgärder för i förväg kända händelser.

7.1.2.1 Högsta ersättning vid avspärning

Vid *hyresförlust* och extrakostnad till följd av avspärning är ersättningen begränsad till högst 1 000 000 SEK per skadetillfälle, varav extrakostnad högst 500 000 SEK.

7.2 På annan plats

7.2.3 Oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Försäkringen gäller för *hyresförlust* och extrakostnad som uppkommer i den försäkrade rörelsen till följd av oförutsett avbrott i tillförsel av el, gas, vatten, värme, tele- och datakommunikation till den försäkrade *byggnaden* och som orsakats av plötslig och oförutsedd fysisk skada på matarledning eller tillhörande försörjningsenhet, central eller fördelningsstation.

Försäkringen gäller endast om avbrottet i tillförseln varar mer än 48 timmar.

7.2.3.1 Högsta ersättning vid oförutsett avbrott i tillförsel utifrån

Vid *hyresförlust* och extrakostnad på grund av oförutsett avbrott i tillförsel utifrån är ersättningen begränsad till högst 1 000 000 SEK per skadetillfälle, varav extrakostnad högst 500 000 SEK.

7.3 Uppsägning i förtid

Gör *försäkrad* eller hyresgäst bruk av sin rätt enligt lag att med anledning av skada säga upp hyresavtalet före hyrestidens utgång och kan lägenheten sedan den reparerats inte hyras ut för den återstående hyrestiden, ersätts *hyresförlust* även för denna tid. Försäkringen gäller för sådan *hyresförlust* som uppkommer under *ansvarstiden*, dock för högst tre månader.

7.4 Undantag

Förutom undantag som anges nedan och i villkoren i övrigt, gäller även Allmänna undantag, punkt 39, i Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF. Vad avser AB-DF punkt 39.4, Skada som annan svarar för, gäller försäkringen dock för *avbrott* och extrakostnad som kan ersättas av avbrottsförsäkringen i övrigt, till den del leverantör, entreprenör eller annan enligt åtagande i avtal eller enligt köprättslig lagstiftning inte är skyldig att lämna ersättning.

- Försäkringen gäller inte för *hyresförlust* eller extrakostnad som beror på förlängd *avbrotts*tid som orsakas av
- att *den försäkrade* inte utan dröjsmål vidtar lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla den försäkrade *byggnadens* drift, till exempel att skadad egendom inte omedelbart återställs, såvida inte dröjsmål beror på hinder utanför *den försäkrades* kontroll
 - *den försäkrades* ekonomiska förhållanden, till exempel bristande försäkringskydd eller kapitalbrist,
 - att en del av *ansvarstiden* används till förbättring, utvidgning eller annan förändring av verksamheten eller den skadade egendomen utöver dess återställande till samma skick som före skadan. Detta gäller även sådan förändring som är en följd av myndighets åtgärd

och inte heller för

- skada i lägenhet som vid skadetillfället var outhyrd om inte *den försäkrade* kan visa att senare uthyrning var skriftligen avtalad. Ersättning kan i så fall lämnas från sådant hyresavtals begynnelse
- förlust av intäkter, extrakostnader och *räddningskostnader* avseende annan del i *försäkrads* rörelse än *hyresförlust*, extrakostnader och *räddningskostnader* avseende försäkrad *byggnad*
- förlorad goodwill
- egendomsskada eller värdeminskning
- förseningsvite, vite, kostnad för hävning av avtal eller liknande.

21. Skadevärderingsregler

Skada värderas efter *ansvarstidens* slut. Skadebeloppet utgörs av förlust beräknad enligt nedan.

21.1 Skadebelopp

Hyresförlusten beräknas till den nedsättning i hyran som hyresgäst enligt lag kan kräva, minskat med

- inbesparade kostnader för uppvärmning, belysning med mera
- ersättning för eget reparationsarbete i egendomsskadan
- den ränteavkastning som *den försäkrade* under *ansvarstiden* erhållit på ersättning för egendomsskadan
- den ränteavkastning som uppstått om ersättning betalats till *den försäkrade* tidigare än vad som anges i punkt 22
- för sådan ökning av hyresintäkt som, till följd av skadan, uppstår genom uthyrning av annan lägenhet som *den försäkrade* äger eller disponerar

ökat med

- *räddningskostnader* enligt punkt 22.2.1
- extrakostnader enligt punkt 22.2.2
- skälig ränteförlust och -kostnad som faktiskt uppkommit under *ansvarstiden* på grund av att ersättning betalas efter *ansvarstidens* slut. Vid beräkning av ränteförlust/-kostnad betalas avkastningsränta med högst Riksbankens referensränta plus två procentenheter.

För lägenhet som är upplåten som bostadsrätt beräknas skadebeloppet på motsvarande sätt dock endast för den nedsättning i avgiften som bostadsrättsföreningen är skyldig att göra enligt Bostadsrättslagen.

22. Ersättningsregler

Skada regleras efter *ansvarstidens* slut.

Försäkringen ska inte bereda *den försäkrade* någon vinst, utöver den som normalt ingår i hyresbeloppet, utan endast lämna ersättning för liden skada, beräknad enligt punkt 22.1.

22.1 Skadeersättning

Ersättning ska beräknas enligt följande

- ersättningsbar skada värderad enligt punkt 21
- *räddningskostnad* enligt punkt 22.2.1
- extrakostnad enligt punkt 22.2.2

med avdrag för

- självrisk enligt punkt 23.2.

I förekommande fall görs reducering

- avseende skadekostnad som överstiger *förstariskbelopp* eller angiven högsta ersättning
- på grund av brott mot Upplysningsplikt och Riskökning enligt Allmänna avtalsbestämmelser, AB-DF, punkt 35.

Till sist görs nedsättning om säkerhetsföreskrift inte följts.

22.2 Räddningskostnader och extrakostnader

22.2.1 Räddningskostnader

Vid skada som omfattas av hyresförlustförsäkringen lämnas ersättning för kostnader för sådan åtgärd som *försäkrad* är skyldig att omedelbart vidta enligt Allmänna avtalsbestämmelser, punkt 41, Räddningsplikt, i syfte att begränsa *hyresförlust* som redan inträffat eller avvärja *hyresförlust* som befaras

inträffa. Sådana kostnader ska avse lämpliga åtgärder, även av provisorisk art, för att återuppta eller upprätthålla driften av den försäkrade bygganden och efter förmåga söka bereda sådana *arbetstagare*, som genom skadan blivit utan sysselsättning, annan produktiv sysselsättning än den ordinarie arbetsuppgiften.

Mer omfattande räddningsåtgärder ska alltid vidtas i samråd med Moderna.

Räddningskostnader ersätts med högst det belopp varmed åtgärderna minskat förlusten. Medför sådan kostnad nytta även efter *ansvarstidens* slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på *ansvarstiden*.

22.2.2 Extrakostnader

Vid skada som omfattas av hyresförlustförsäkringen lämnas ersättning för skäliga forcerings- och extrakostnader för åtgärder i syfte att upprätthålla driften av den försäkrade *byggnaden* i den omfattning den skulle ha haft om skada inte inträffat, utöver *räddningskostnader* enligt ovan.

Högsta ersättning för sådana extrakostnader 500 000 SEK om inte annat framgår i *försäkringsbrevet*.

Mer omfattande åtgärder ska alltid vidtas i samråd med Moderna.

Medför extrakostnad nytta även efter *ansvarstidens* slut, ersätts högst det belopp som kan anses falla på *ansvarstiden*.

23. Självrisk

Vid varje skadetillfälle dras från ersättningen ett belopp som utgör *den försäkrades* självrisk. Avdraget görs från summan av skadebeloppet enligt punkt 21 samt *räddningskostnader* enligt punkt 22.

För hyresförlustförsäkringen gäller att självrisken är 0,2 *prisbasbelopp*. Om självrisken för egendomsskadan enligt egendomsförsäkringen är högre, gäller dock samma självriskbelopp som, gäller för egendomsskadan enligt egendomsförsäkringen, om inte annat anges i *försäkringsbrevet*.

Vid samtidig egendomsskada, *hyresförlust* och/eller extrakostnad tillämpas endast en självrisk, den högsta.

38. Säkerhetsföreskrifter

För hyresförlustförsäkringen gäller samma säkerhetsföreskrifter samt påföljd vid åsidosättande, som för egendomsförsäkringen. Se punkt 38 i egendomsförsäkringens villkor och i Allmänna avtalsbestämmelserna.

Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar

Utöver ovanstående villkor gäller Allmänna avtalsbestämmelser samt Definitioner och Förklaringar, AB-DF, för försäkringsavtalet.